

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

С. О. Тульчинська, С. О. Солосіч, О. В. Костюнік

**МАКРОЕКОНОМІКА:
ПРАКТИКУМ
Навчальний посібник**

*Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського як навчальний
посібник для студентів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійних програм «Економіка і бізнес», «Економічна аналітика»,
«Міжнародна економіка»
Електронне мережеве видання*

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2024

УДК 330.101.541(075.8)
Т 35

Автори: *Тульчинська С. О.*, д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки і підприємництва, КПІ ім. Ігоря Сікорського;
Солосіч О. С., асистент кафедри економіки і підприємництва, КПІ ім. Ігоря Сікорського;
Костюнік О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки і підприємництва, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Рецензент: *Бояринова К. О.*, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, КПІ ім. Ігоря Сікорського

Відповідальний редактор: *Шашина М. В.*, д.е.н., професор, професор кафедри економіки і підприємництва, КПІ ім. Ігоря Сікорського

*Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол № __ від __. __. 2024 р.)
за поданням Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу
(протокол № __ від 29.04.2024 р.)*

Тульчинська С. О.

Т35 Навчальний посібник. Макроекономіка: практикум [Електронний ресурс] : навч. пос. для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка» освітньо-професійних програм «Економіка і бізнес», «Економічна аналітика», «Міжнародна економіка» / С. О. Тульчинська, С. О. Солосіч, О. В. Костюнік. КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електрон. текст дані (1 файл). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. – 83 с.

Навчальний посібник «Макроекономіка: практикум» складений відповідно змістовним вимогам освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 051 «Економіка» освітньо-професійних програм «Економіка і бізнес», «Економічна аналітика», «Міжнародна економіка» з метою надання допомоги освоєння дисципліни «Макроекономіка». Містить комплекс питань, що охоплюють теоретичні та прикладні аспекти макроекономіки, буде також корисним всім здобувачам вищої освіти, які цікавляться проблематикою розвитку національної економікою.

УДК 330.101.541(075.8)

Реєстр. № НП ХХ/ХХ-ХХХ. Обсяг Х,Х авт. арк.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
проспект Берестейський, 37, м. Київ, 03056
<https://kpi.ua>

Свідectво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5354 від 25.05.2017 р.

© С. О. Тульчинська, С. О. Солосіч, О. В. Костюнік, 2024
© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024

ЗМІСТ

	стор.
Вступ.....	4
Практичне заняття 1. <i>Аналіз макроекономічних систем</i>	5
Практичне заняття 2. <i>Основні макроекономічні показники</i>	8
Практичне заняття 3. <i>Система національних рахунків</i>	13
Практичне заняття 4. <i>Розрахунки ВВП, реального та номінального ВВП</i>	16
Практичне заняття 5. <i>Споживання в Україні</i>	20
Практичне заняття 6. <i>Заощадження в Україні</i>	24
Практичне заняття 7. <i>Інвестиційний клімат в Україні</i>	27
Практичне заняття 8. <i>Економічне зростання та економічний розвиток в Україні</i>	32
Практичне заняття 9. <i>Циклічність економіки</i>	37
Практичне заняття 10. <i>Інфляція та її соціальні та економічні наслідки. Антиінфляційна політика держави</i>	41
Практичне заняття 11. <i>Безробіття та зайнятість в Україні, політика зайнятості</i>	46
Практичне заняття 12. <i>Державний бюджет України</i>	50
Практичне заняття 13. <i>Фіскальна політика</i>	55
Практичне заняття 14. <i>Грошовий обіг в Україні</i>	60
Практичне заняття 15. <i>Монетарна політика в Україні</i>	64
Практичне заняття 16. <i>Кредитно-банківська політика в Україні</i>	68
Практичне заняття 17. <i>Валютні відносини та валютний курс в Україні</i> ...	72
Практичне заняття 18. <i>Глобалізаційні процеси в Україні</i>	77

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Макроекономіка» забезпечує вивчення економічних відносин, процеси та явища в національній економіці в цілому. Макроекономіка – галузь економічної науки, що вивчає різновекторні аспекти на суспільному рівні національної економіки. У центрі вивчення дисципліни лежать причини та наслідки спільної діяльності всіх агентів національної економіки, які знаходять своє відображення через такі узагальнюючі категорії, як: валовий національний продукт, національне багатство, суспільні витрати, зайнятість та безробіття, інфляція, державний бюджет, платіжний баланс, валютний курс, економічне зростання та розвиток тощо. Від макроекономіки очікують не лише пояснення суті причинно-наслідкових зв'язків в економіці, а й розкриття можливостей суспільства в особі держави впливати на хід економічного розвитку країни за допомогою використання інструментів макроекономічного регулювання.

Мета навчальної дисципліни – надати здобувачам вищої освіти ґрунтовні знання базових економічних законів, навички макроекономічного аналізу та моделювання, застосування теоретичного базису для оцінювання макроскопічної ситуації в країні та напрямів економічного розвитку. Опанування дисципліни «Макроекономіка» виступає багаторівневим завданням, враховуючи різноаспектність тем, які включено до вивчення цієї дисципліни.

Основною метою даного методичного посібника виступає допомога здобувачам вищої освіти першого (бакалаврського) рівня в оптимізації набутих завдань, усвідомлення теоретичного матеріалу, засвоєння практичних навичок прикладного макроекономічного аналізу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

АНАЛІЗ МАКРОЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Що вивчає макроекономіка? Предмет та об'єкт макроекономіки як науки.*
2. *Основні проблеми макроекономіки. Пізнавальні та практичні функції макроекономіки.*
3. *Типи економічних систем та їх відмінності? Сутність основних інститутів макроекономіки.*
4. *Зв'язок між методологією макроекономічної науки та макроекономічним моделюванням.*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

У межах науково-практичної конференції з економіки між двома вченими має місце дискусія. Перший вчений стверджує, що потреби суспільства є безмежними, а наявний обсяг ресурсів, навпроти, обмежений, що власне, і складає ключову суперечність розвитку макроекономічних систем. Другий вчений наполягає, що в реальності має місце протилежна ситуація, адже наявні ресурси є безмежними, оскільки людство постійно здійснює відкриття нових їх джерел, а потреби, в свою чергу, обмеженими, адже кожний окремий індивід фізично може спожити, задовольнивши актуальну потребу, лише обмежену кількість благ.

Підтвердьте або спростуйте думку одного з вчених на основі обґрунтованої аргументації та теоретичних положень макроекономіки як науки.

Завдання 2

Проаналізуйте основні типи економічних систем (ринкова, командно-адміністративна, змішана), ідентифікуйте їх ключові особливості, переваги та недоліки, здійсніть порівняльний аналіз даних типів економічних систем.

Дослідить особливості організації вітчизняної економічної системи, визначте та належним чином обґрунтуйте її тип на основі попередньо вивченого матеріалу та проаналізованих типів економічних систем.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Здійснити детальний аналіз якісних компонентів побудови та специфічних особливостей організації національних економічних моделей змішаної економіки (американська, японська, шведська). Провести порівняльний аналіз конкретної моделі змішаної економіки та вітчизняної економічної системи.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обирають різні національні моделі змішаної економіки, досліджують їх ключові характеристики, здійснюють їх порівняльний аналіз, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (4-6 хвилин) та презентація (5-8 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Процес об'єднання сукупності показників та їх укрупнення в уніфіковану систему, що відображають загальні результати діяльності суб'єктів економіки називають:

- а.** синтез;
- б.** декомпозиція;
- в.** дедукція;
- г.** абстракція;
- д.** агрегування.

2. Однією з визначальних особливостей шведської моделі змішаної економіки є:

- а.** пріоритетність національних інтересів над інтересами конкретного індивідуума;
- б.** стимулювання індивідуальної підприємницької діяльності, існування культури індивідуального успіху та збагачення за рахунок високої персональної активності та ефективності;
- в.** високий рівень соціальних стандартів, широка система соціального забезпечення, несприйняття культури особистого збагачення;

г. істотна обмеженість втручання держави в регулювання ринкових відносин всередині національної економіки;

д. першочергова роль у реалізації соціальних функцій покладається на бізнес в особі корпорацій та об'єднань, існування системи «пожиттєвого найму».

3. Поняття, що характеризує динамічний процес в економіці, який відбувається постійно й кількісно обчислюється на конкретний період часу:

а. тенденція;

б. запас;

в. макроекономічна модель;

г. потік;

д. розвиток;

4. Однією з форм застосування такого методу макроекономіки як «експеримент» є:

а. економічна політика;

б. економічні реформи;

в. економічний аналіз;

г. абстрагування;

д. агрегування.

5. Яке з наведених нижче тверджень найбільш повно характеризує поняття «позитивна економіка»?

а. напрям економічної науки, для оцінювання реалізації цільових показників економічного розвитку, характеризується оціночними твердженнями, які визначають, якою має бути ефективно працююча економіка;

б. напрям економічної науки, що заснований на аналізі, оцінці та вдосконаленні актуальних нормативно-правових актів, які регулюють діяльність суб'єктів економічних взаємодій;

в. напрям економічної науки, який базується на конкретних фактах та взаємозв'язку між ними, уникає оціночних тверджень, переважно констатує поточний стан;

г. напрям економічної науки, що визначає норми примусу у вигляді санкцій, штрафів, інших форм відповідальності у разі порушення чинних законодавчих норм;

д. напрям економічної науки, що характеризується спрямованістю на розробку мотиваційних заходів покращення стану економіки на основі використання позитивної психології, забезпечення щасливого та оптимістичного існування індивідів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko; Igor Sikorsky Kyiv

Polytechnic Institute - Electronic text data. – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>.

2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1. За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів, Апріорі, 2020.

3. Задоя А.О., Петруня Ю.Є. Макроекономіка: навчальний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. 256 с.

4. Макроекономіка : підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. 2-ге вид. Суми : Сумський державний університет, 2021. 307 с.

5. Макроекономічний огляд та прогноз. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

6. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. НАБУ. URL: <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.

7. Макроекономічні показники. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Сутність та характеристика елементів макроекономічного кругообігу.*
2. *Потоки, що виникають у моделі економічного кругообігу за участю держави.*
3. *Функції, що виконує Уряд в моделі економічного кругообігу.*
4. *Характеристика основних макроекономічних показників.*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Національна економіка умовної країни виробляє 2 види товарів – А та В. Перший товар є споживчим, другий товар – інвестиційним. В поточному періоді національна економіка досліджуваної країни виробила 450 одиниць товару А за ціною 170 грн за одиницю товару, водночас товару В було вироблено 55 одиниць за ціною 350 грн за одиницю. До кінця аналізованого періоду країною було спожито 8 одиниць інвестиційного товару, що в наступному періоді має бути замінений новим аналогічним товаром.

Розрахувати: валовий національний продукт (ВНП), чистий національний продукт (ЧНП), кількісні обсяги споживання та валових інвестицій, обсяг чистих інвестицій.

Завдання 2

Розрахуйте рівень зміни показника валового внутрішнього продукту під впливом наступних подій:

– НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського» побудувало інноваційну лабораторію дослідження автоматизації машинобудівних систем на основі використання сучасних технологій штучного інтелекту, витративши 148 млн грн;

– підприємницьким сектором України протягом року було придбано нового обладнання для організації виробничого процесу та модернізації устаткування на суму 750 млн грн;

– сім'я Петренків придбала вживаний автомобіль Mazda на суму 800 тис грн;

– прибутковість некорпоративного сектору протягом року склала в абсолютних показниках чистого прибутку – 95 млн грн;

– сукупний рівень наданих державою виплат за соціальними субсидіями протягом року склав – 164 млн грн;

– ПАТ «Смачний пиріжок» здійснило збільшення розміру статутного фонду на 45 000 грн.

Завдання 3

Правління банківської установи у рамках провадження політики соціальної відповідальності протягом трьох років здійснювало регулярні виплати (в однаковому розмірі) дитячій спортивній школі «Темп» для закупівлі спортивного обладнання та побудові нового майданчику для занять. На четвертий рік, у якому були завершені будівельні та монтажні роботи, банком було створено спеціальний стипендіальний фонд у розмірі попередньої суми для обдарованих спортивних талантів серед дітей.

Обґрунтувати:

1. До яких змін обсягу рівня валового внутрішнього продукту призведуть вказані вище події?

2. Яким чином зміниться обсяг валового внутрішнього продукту якщо:

– банк здійснить релокацію основної діяльності, територіально змінивши географічне місце розташування та адресу юридичної реєстрації з України в Андорру;

– окрім означених вище територіальних та юридичних змін, регулярні виплати будуть здійснюватися банком через власних рахунок у іншій банківській установі, яка знаходиться на території України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Провести дослідження основних груп макроекономічних показників України у період останніх 5-років, проаналізувати динаміку зміни, причини та перспективи подальшого розвитку за наступними групами макроекономічних показників:

- Показники, що характеризують загальноєкономічний потенціал.
- Показники, що характеризують забезпеченість обороноздатності країни та показники, що характеризують здатність економіки до самостійного розвитку.
- Показники фінансової безпеки та показники, що характеризують зовнішньоекономічну незалежність держави.
- Показники, що характеризують диференціацію рівнів економічного розвитку регіональних суб'єктів та показники, що характеризують управлінські аспекти економічної безпеки.
- Показники рівня життя населення.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідну групу макроекономічних показників, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ВАЖЛИВО! В доповідях обов'язковим є використання актуальної статистичної інформації з офіційних джерел та її відповідне аналітичне представлення.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Основними функціями уряду в моделі економічного кругообігу в умовах змішаної економіки є:

а. отримання суспільних благ від підприємницького сектору, здійснення державних закупівель ресурсів, товарів та послуг, надання виробничих ресурсів домашнім господарствам;

б. стягнення податків з підприємницького сектору, отримання позик від домашніх господарств, емісія державних цінних паперів для підприємств;

в. стягнення податків, отримання від домогосподарств суспільних благ, отримання грошових доходів від підприємства;

г. надання домашнім господарствам та підприємницькому сектору суспільних благ, стягнення податків, здійснення закупівель на ресурсних та продуктових ринках;

д. відсутня правильна відповідь.

2. Яка діяльність вважається продуктивною з точки зору методологічних принципів побудови системи національних рахунків?

а. будь-яка економічна діяльність кінцевим результатом якої є виробництво продуктів харчування;

б. будь-яка економічна діяльність, що характеризується отриманням доходних надходжень відповідними суб'єктами;

в. будь-яка економічна діяльність, що характеризується високими рівнями продуктивності праці;

г. будь-яка економічна діяльність, що характеризується високими рівнями рентабельності та ліквідності суб'єктів такої діяльності;

д. б та в.

3. Який з вищезазначених елементів можна вважати окремим сектором економіки?

а. громадські та приватні організації;

б. банківські установи;

в. транснаціональні компанії;

г. благодійні організації;

д. валютні біржі.

4. Показник чистого національного продукту визначається:

а. різницею валового національного продукту та амортизації;

- б. різницею особистого доходу та особистих податків;
 - в. різницею надходжень та платежів за факторами з-за кордону;
 - г. різницею валового національного продукту та трансфертів сплачених за кордон;
 - д. правильна відповідь відсутня.
5. Який показник НЕ враховується при обчисленні чистого економічного добробуту?
- а. екологічні наслідки негативного характеру розраховані в грошовому еквіваленті;
 - б. вартість подолання негативних екологічних наслідків;
 - в. розраховані у грошовому вимірі показники функціонування тіньової економіки у всіх її формах;
 - г. безкоштовна робота волонтерів, праця науковця, що не отримує матеріальної вигоди, заходи з благоустрою власної присадибної ділянки;
 - д. переведений у грошовий вимір час дозвілля та якості відпочинку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гронтовска Г. Макроекономіка. Навч. посіб. Київ, ЦУЛ. 2019. 672 с.
2. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.
3. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.
4. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.
5. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

СИСТЕМА НАЦІОНАЛЬНИХ РАХУНКІВ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

- 1. Чому валовий внутрішній продукт є узагальнюючим показником виробництва товарів та послуг.*
- 2. Суть показника валового національного продукту та, які макроекономічні показники розраховуються на його основі.*
- 3. Що є спільного та в чому полягає різниця між ВВП та ВВП? Що не враховують макроекономічні показники ВВП та ВВП?*
- 4. Макроекономічні показники застосовують для вимірювання якості життя громадян?*
- 5. Чому макроекономічна система будь-якої держави потребує перманентного моніторингу? Число прерогативою є забезпечення макроекономічної безпеки держави?*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Функціонування економіки країни характеризується наступними показниками: заробітна плата – 340 млрд дол, отримані доходи від грошового капіталу – 27 млрд дол, орендні платежі за користування землею та житловими приміщеннями – 7 млрд, плата за користування надрами – 52 млрд дол, чистий факторний дохід з-за кордону -12 млрд дол, виплата пенсій – 7 млрд дол, виплати по безробіттю – 2 млрд дол, прибуток корпорацій – 89 млрд дол, отримані доходні надходження з продажу акцій на фондовому ринку – 7 млрд дол, амортизаційні відрахування – 45 млрд дол.

Розрахувати: національний дохід (НД), чистий національний продукт (ЧНП), ВВП країни (за доходами).

Завдання 2

Функціонування економіки країни характеризується наступними показниками: загальний рівень витрат споживання – 689 млрд дол, витрати на амортизацію – 113 млрд дол, чисті внутрішні інвестиції – 143 млрд дол, сукупна вартість державних закупівель товарів та послуг – 138 млрд дол, імпорт – 59 млрд дол, експорт – 45 млрд дол.

Розрахувати: чистий експорт, ВВП країни (за витратами).

Завдання 3

Сучасні публічні дискусії у сфері особливостей функціонування макроекономічних систем часто порушують проблематику кількісних співвідношень результативних показників функціонування транснаціональних корпорацій та національних економічних систем. До прикладу, порівнюючи рівні доходних надходжень транснаціональної корпорації Nestlé підсумованої за всіма країнами в яких компанія провадить діяльність є значно більшою за показники ВВП Словаччини.

Обґрунтуйте причини виникнення таких розбіжностей та недоцільність здійснення подібних порівнянь.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Проаналізувати особливості побудови державної політики України у сфері забезпечення макроекономічної безпеки, відповідні стратегічні положення та кількісні індикатори стану (поточний та ретроспективний аналіз), розглянути динаміку та причини зміни показників рівня життя населення України протягом останніх 5-ти років, дослідити проблему тіньової економіки в Україні, динаміку зміни, сучасні методи визначення рівня тіньової економіки країни.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідну групу макроекономічних показників, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ВАЖЛИВО! В доповідях обов'язковим є використання актуальної статистичної інформації з офіційних джерел та її відповідне аналітичне представлення.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Система національних рахунків включає в себе систематизовані дані щодо всіх з нижче перерахованих аспектів ОКРІМ:

- а.** сукупності економічних активів та фінансових зобов'язань, які є елементами національного багатства;
- б.** дані щодо проведених фінансових операцій в процесі виробництва та розподілу доходів, а також інших аспектів економічного процесу;
- в.** інформацію про сукупність усіх господарських утворень, що беруть участь в економічному процесі;
- г.** інформацію щодо обсягу, масштабів та структури тіньової економіки у відповідних її формах;
- д.** правильна відповідь відсутня.

2. Який з нижчезазначених факторів НЕ можна вважати внутрішньою загрозою економічній безпеці держави?

- а.** відтік інтелектуального ресурсу за кордон, суперечливість державної політики у сфері науково-технічного розвитку;
- б.** активний процеси зниження кількості валютного ресурсу у межах національної економіки;
- в.** зростаюча інфляційна динаміка, зниження рівня платоспроможного попиту, високий рівень податкового навантаження;
- г.** погіршення життя населення, негативний міграційний приріст, поглиблення доходної диференціації.

3. Рахунки для фінансових установ, органів державного управління, приватних некомерційних організацій включаються у:

- а.** рахунки I класу;
- б.** рахунки II класу;
- в.** рахунки III класу;
- г.** а та б;
- д.** б та в.

4. До складу якого показника включається чистий національний продукт:

- а.** національний дохід;
- б.** валовий національний продукт;
- в.** особистий дохід;
- г.** а та б;
- д.** а, б, в.

5. Кількісна різниця показників ВВП та ВВП складає значення:

- а.** валовий наявний національний дохід;
- б.** чистого економічного добробуту;
- в.** чистих факторних доходів з-за кордону;
- г.** валового випуску.

ЛІТЕРАТУРА

1. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.
3. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.
4. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.
5. Макроекономіка. Практикум (для самостійної роботи студентів) : навчальний посібник / О. Ф. Івашина, С. Ю. Івашина, Р. Ю. Олексієнко, І. О. Матвійчук. Дніпро, Університет митної справи та фінансів, 2019. 56 с.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

РОЗРАХУНКИ ВВП, РЕАЛЬНОГО ТА НОМІНАЛЬНОГО ВВП

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Зміст ключового поняття в структурі виробничих показників – доданої вартості. Характеристика основних методів обчислення ВВП.*
2. *Чому при складанні СНР зіставляється ринкова вартість обсягів виробництва у різні роки, а не фактичні фізичні обсяги виробництва?*
3. *У чому полягає різниця між номінальним і реальним ВВП? Як розраховується індекс цін ВВП (дефлятор ВВП)?*
4. *Які існують сучасні макроекономічні концепції та в чому їх ключові особливості?*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Розрахувати показники *вартості проміжного продукту та доданої вартості*, використовуючи дані таблиці 1.

Таблиця 1

Данні для розрахунку

Стадії економічного процесу	Виручка від реалізації	Вартість проміжного продукту	Додана вартість
Сировина	20		
Нитки	24		
Пряжа	36		
Полотно	53		
Лляна тканина	62		
Лляна сукня	97		

Завдання 2

Національна економіка країни продукує та споживає три товари – кокоси, олію та смартфони. В таблиці 2 подано кількість та ціна кожного товару за два періоди. Базовим роком визначено 2010 (див. табл. 2).

Таблиця 2

Данні для розрахунку

Рік	2010		2024	
	Ціна	К-ть	Ціна	К-ть
Кокоси	15	980	23	840
Олія	45	650	85	750
Смартфони	640	730	950	1200

Використовуючи дані таблиці 2 розрахувати значення *індексу Леспейреса, індексу Пааше та індексу Фішера*.

Завдання 3

Розрахуйте кількісний обсяг валових внутрішніх інвестицій, беручи до уваги, що рівень вкладень у купівлю цінних паперів становили 85 000 грн,

витрати на будівельні роботи – 35 000 грн, витрати на придбання засобів праці – 63 000, витрати на купівлю-товарно-матеріальних запасів – 1 700 грн, витрати на придбання об'єктів інтелектуальної власності – 72 500 грн, обсяг споживчих витрат населення – 91 000 грн.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Провести аналіз сучасних (альтернативних) концепцій макроекономічного регулювання у розрізі теорій інституціоналізму, теорії економіки пропозиції, концепції раціональних очікувань, теоретичні положення основних шкіл неолібералізму (чиказької, лондонської фрайбурзької). Дослідити сучасні макроекономічні теорії Нобелівських лауреатів з економіки.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обирають різні сучасні концепції макроекономічного регулювання, визначають їх основні особливості, здійснюють їх порівняльний аналіз з класичними теоріями, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (4-6 хвилин) та презентація (5-8 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Розрахунок показника ВВП (ВНП) НЕ включає в себе:

- а.** отримані доходи з використання надр, оренди приміщень або земельних ділянок;
- б.** суму доходних надходжень від грошового капіталу у формі позик або вкладень;
- в.** рівень сплачених непрямих податків в економіці;
- г.** кількісні показники результатів праці досягнутих у домашніх господарствах;
- д.** перенесену на готову продукцію вартість зношеного капіталу у вигляді амортизаційних відрахувань.

2. Визначте дефлятор ВВП та оберіть процес який характеризує відповідний стан економічної системи, якщо ВВП (реальний) = 3600 млрд дол, ВВП (номінальний) = 2700 млрд дол:

- а.** 0,75, інфлювання;
- б.** 1,33, дефлювання;
- в.** 0,75, дефлювання;
- г.** 1,33, інфлювання;
- д.** правильна відповідь відсутня.

3. Який ціновий індекс дозволяє дізнатися яким чином змінився рівень цін, якщо структурні показники споживання та виробничої діяльності залишилися незмінними?

- а. індекс Фішера;
- б. індекс Пааше;
- в. індекс Леспейреса;
- г. індекс споживчих цін;
- д. правильна відповідь відсутня.

4. До якого виду тіньової економіки слід віднести діяльність з отримання матеріальної вигоди за рахунок підробки документів, банківських даних, грошових знаків і т.п.:

- а. кримінальна економіка;
- б. підпільна економіка;
- в. креативна економіка;
- г. фіктивна економіка;
- д. цифрова економіка;

5. Розрахунок ВВП розподільчим методом вимагає наявності таких даних як:

а. заробітна плата найманих працівників, податок на прибуток корпорацій, дивіденди акціонерам, нерозподілений прибуток корпорацій, рента, непрямі податки, обсяг доходів від вкладеного капіталу;

б. заробітна плата найманих працівників, прибуток корпорацій, додана вартість, непрямі податки, обсяг доходів від вкладеного капіталу, субсидії, амортизація;

в. заробітна плата працівників, валовий прибуток, змішаний дохід, непрямі податки, субсидії;

г. заробітна плата найманих працівників, прибуток корпорацій, рента, непрямі податки, обсяг доходів від вкладеного капіталу, амортизація;

д. правильна відповідь відсутня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПІ № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Гронтовська Г., Косік А. Макроекономіка: практикум. К.: ЦУЛ. 2019. 400 с.

3. Макроекономіка. Практикум (для самостійної роботи студентів) : навчальний посібник / О. Ф. Івашина, С. Ю. Івашина, Р. Ю. Олексієнко, І. О. Матвійчук. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 56 с.

4. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

5. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

6. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.

7. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

СПОЖИВАННЯ В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Основні чинники споживання.
2. Чотири постулати, що містить функція споживання Кейнса.
3. Індекс споживчих настроїв. Схематична функції споживання.
5. Середня та гранична схильність до споживання.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Економіка умовної країни характеризується наступними показниками:

$$Y = C + I + G + NE$$

$$C = 750 + 0,15Y$$

$$I = 120 + 0,25Y$$

$$G = 250$$

$$NE = 320 - 0,18Y$$

Розрахувати: *рівень рівноважного доходу.*

Завдання 2

Особа отримує щомісячний дохід на рівні 28 000 грн, витрачаючи з них 22 000 грн, разом з тим, коли величина доходу особи сягає 34 000 грн сума витрат складає 26 500 грн.

Розрахувати: *обсяг заощаджень особи в умовах, коли дохід складає 40 000 грн.*

Завдання 3

Національна економіка умовної країни характеризується значенням показника граничної схильності до споживання на рівні 0,75, при цьому приріст чистого національного прибутку складає 2,85 млрд грн. Визначте первинний рівень інвестиційних вкладень. Охарактеризуйте сутнісний взаємозв'язок між процесами споживання та заощаджень, їх вплив на інвестиційні процеси всередині національної економіки. Яка роль заощаджень населення у забезпеченні стабільного економічного розвитку національної економічної системи?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Здійснити дослідження динаміки зміни рівнів доходів населення України протягом останніх 5-ти років, розглянути динаміку витрат населення та структурні показники споживання населення України, визначити можливі причини змін динаміки даних показників, проаналізувати роль тінізації

економіки у контексті формування доходної та витратної структури споживання населення України.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідну групу показників споживання, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ВАЖЛИВО! В доповідях обов'язковим є використання актуальної статистичної інформації з офіційних джерел та її відповідне аналітичне представлення.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Психологічний закон Кейнса полягає у:

а. необхідності встановлення відповідності співвідношень показників приросту валового національного продукту та грошової маси, що знаходиться в обігу;

б. встановленні умови виникнення рівноваги на визначеній кількості пов'язаних між собою ринків;

в. зростання прибутку скорочує частку споживання, навпроти збільшуючи частку заощаджень;

г. визначенні бажаного складу державних регуляторних функцій для оптимального рівноважного функціонування економічної системи;

д. особливості маніпулювання рівнем відсоткової ставки для подолання кризових явищ в економіці.

2. Яке з представлених тверджень НЕ входить до 4-х правил сукупного споживання?

а. споживання представляє собою функцію безподаткового доходу;

б. гранична схильність до споживання може варіюватися від 0 до 1;

в. з ростом безподаткового доходу спостерігається зростання середньої схильності до споживання;

г. з ростом безподаткового доходу спостерігається зниження граничної схильності до споживання;

д. з ростом безподаткового доходу спостерігається зниження середньої схильності до споживання.

3. У структурі споживання вирізняють такі групи:

а. послуги (витрати на відпочинок, освіту, медицину);

б. товари тривалого періоду використання (транспорт, побутова техніка);

в. товари поточного споживання (продукти харчування, предмети одягу);

г. б та в;

д. а, б, в.

4. В умовах гіпотетичної ситуації, прийняття Національним банком України рішення про збільшення відсоткової ставки, яким чином зміниться положення кривої споживання?

- а. споживання скоротиться, крива функції споживання переміститься вниз;
 - б. споживання збільшиться, крива функції споживання переміститься вниз;
 - в. споживання скоротиться, крива функції споживання переміститься вгору;
 - г. споживання збільшиться, крива функції споживання переміститься вгору;
 - д. рівень залишиться незмінним.
5. Яким чином фактор негативних очікувань впливає на рух кривої функції споживання для домогосподарств:
- а. споживання скоротиться, крива функції споживання переміститься вниз;
 - б. споживання збільшиться, крива функції споживання переміститься вниз;
 - в. споживання скоротиться, крива функції споживання переміститься вгору;
 - г. споживання збільшиться, крива функції споживання переміститься вгору;
 - д. рівень залишиться незмінним.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>
2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів, Априорі, 2020.
3. Базилінська О. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ. 2019. 442 с.
4. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.
5. Макроекономічний огляд та прогноз. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.
6. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.
7. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6

ЗАОЩАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Середня схильність до споживання більша середньої схильності до заощадження?
2. Вплив недоходних факторів на функцію заощадження.
3. Недоходні фактори споживання та заощадження.
4. Вплив недоходних факторів на функцію заощадження. Теорія життєвого циклу ф. Модильяні.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Функція споживання задана рівнянням: $C = 100 + 0,4Y$

Розрахувати:

1. Побудувати графік споживання.
2. Побудувати графік заощадження.
3. Визначити розмір доходу за умови нульових заощаджень
4. Знайти величину мультиплікатора, за умови, що дохід складає 0; 200; 400; 600; 800.

Завдання 2

Національна економіка умовної країни описується наступними даними:

$$Y = C + I; C = 190 + 0,75Y, I = 70.$$

Розрахувати:

1. Визначити рівень рівноважного доходу.
2. Визначити рівноважні обсяги заощаджень та споживання в економіці.

3. За умови зміни обсягів випуску і встановлення останнього на рівні 900, який обсяг позапланового приросту запасів продукції матиме місце?

4. За умови скорочення рівня автономних інвестицій до 50, яким чином зміниться значення рівноважного випуску? Відобразіть відповідні зміни графічно.

Завдання 3

Одним з характерних процесів функціонування та розвитку макроекономічних систем є інфляційні процеси, що в період загострення кризових явищ чинять значний вплив на ключові макроекономічні індикатори. Поясніть вплив інтенсифікації негативних інфляційних очікувань на прогностні значення заощаджень? Яким чином дана ситуація у перспективі вплине на показники інвестиційної активності всередині країни та майбутні рівні економічного зростання національної економіки.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Провести аналіз динаміки зміни обсягів та структури заощаджень в Україні, розглянути проблеми детінізації доходів та заощаджень населення, стимулювання вироблення довіри населення до банківських установ, дослідити статистичну інформацію щодо функціонування та надійності вітчизняних банківських установ.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідну групу показників, які характеризують динаміку та стан процесів заощадження в Україні, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Чому дорівнює сума граничних показників схильності до споживання та заощадження?

- а. 1;
- б. менше 1;
- в. 0;
- г. більше 1;
- д. від 0 до 1.

2. Ситуація за якої спостерігається повне споживання отриманого доходу можна охарактеризувати терміном:

- а.** автономне споживання;
- б.** чисте від'ємне заощадження;
- в.** міжчасове бюджетне обмеження;
- г.** нульове заощадження;
- д.** перманентне споживання.

3. Оберіть правильне твердження:

а. зростання обсягу нагромадженого багатства сприяє зниженню заощаджень;

б. середня схильності до споживання протягом життєвого циклу складає 1 з чого випливає, що людина протягом усього життя витрачає стільки, скільки складає його безподатковий дохід;

в. тимчасовий шок (відхилення) від доходу характеризується зміною доходів у першому та другому періодах з пропорційними змінами рівнів споживання та заощаджень;

г. значення величини суми граничної схильності до споживання та заощадження завжди більше 1;

д. модель І. Фішера побудована з метою вирішення проблеми міжчасового споживчого вибору.

4. Своєрідна форма ефекту Веблена характеризує:

а. особливості впливу недоходних факторів споживання та заощадження;

б. взаємозв'язок значень граничної схильності до споживання та заощадження;

в. причини виникнення тимчасового доходу;

г. причини залишання спадщини;

д. наслідки впливу споживчої заборгованості на рівень заощаджень.

5. Явище за якого домашні господарства тримають певні суми грошових коштів у вигляді заощаджень та фінансових активів, при цьому рівень багатства напряду корелює з кількістю грошей та рівнем цін; зростання цін спричиняє фактичне скорочення обсягу накопичених активів, тим самим скорочуючи попит – це:

а. ефект чистого експорту;

б. ефект Веблена;

в. ефект Пігу;

г. ефект Фрідмана;

д. ефект Кейнса.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor

Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПІ № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів, Априорі, 2020.

3. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

4. Макроекономічний огляд та прогноз. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

5. Макроекономічні показники. Національний банк України. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

6. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Види інвестицій.*
2. *Як впливають на попит та інвестиції очікувана норма чистого прибутку і відсоткова ставка.*
3. *У чому полягає різниця між номінальною та реальною відсотковою ставкою?*
4. *Невідсоткові фактори інвестицій та фактори, що впливають на мінливість інвестицій.*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Кількісний показник обсягу використовуваного основного капіталу складає 780 гр. од, середнє значення норми амортизаційних відрахувань по економіці складає 8,5 %, економічними аналітиками прогнозується зростання обсягів реалізованої продукції з 41 000 гр. од. до 57 000 гр. од. у перший аналізований період, й до 68 000 гр. од. протягом другого аналізованого періоду.

Розрахуйте показники динаміки (приросту) інвестицій порівняно з рівнями зміни доходів, скориставшись показником акселератора. Визначте обсяг валових інвестицій у національній економіці умовної країни.

Завдання 2

Розрахуйте обсяг інвестицій для кожного з аналізованих періодів n , припустивши, що рівень доходу (Y) періоди до 2014 року залишався на однаковому рівні (350 гр. од.). Показник акселератора складає 2. Дані для розрахунків наведені у табл. 3.

Таблиця 3

Данні для розрахунку

n	Y	I
2014	350	
2015	390	
2016	520	
2017	440	
2018	310	
2019	380	
2020	450	
2021	540	
2022	550	
2023	610	

Завдання 3

Валовий внутрішній продукт умовної країни складає 290 млрд дол, водночас показник граничної схильності до споживання дорівнює 0,88, урядом

країни було встановлення кількісний пріоритет росту національної економіки до досягнення рівня валового внутрішнього продукту у 510 млрд дол.

Виходячи з вказаних умов розрахуйте необхідний рівень інвестицій в економіку умовної країни, які б могли забезпечити досягнення урядом вказаного рівня валового внутрішнього продукту у довгостроковій перспективі.

Завдання 4

Визначте оптимальний варіант економічної поведінки інвестора, якщо відомо, що існує 3 перспективні для здійснення інвестиційних вкладень проєкти (Альфа, Бета і Гамма). Практична реалізація проєкту Альфа потребує залучення 170 млн грн, при цьому рівень граничної ефективності капіталовкладень складатиме 14 % річних. Проєктом Бета передбачено необхідний рівень інвестиційних алокацій у обсязі 89млн грн з відповідним показником граничної ефективності на рівні 17 % річних. В свою чергу, проєктом Гамма передбачається фінансування у межах 46 млн грн з відповідною ефективністю у 8 % річних.

Розрахуйте рівень інвестиційного попиту підприємницького сектору, якщо припустити, що очікуваний річний показник інфляції складе 4 %.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Дослідити актуальні дані (протягом останніх 5-ти років) щодо структури інвестиційний в національній економіці України, розглянути регіональний та національний розріз інвестиційних потоків, динаміку відтоку/притоку прямих іноземних інвестицій та портфельних інвестицій за економікою в цілому та по регіонах, проаналізувати поточний стан інвестиційного клімату в Україні та перспективи післявоєнного відновлення економіки у частині залучення іноземних інвестицій

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідний аналітичний напрям, який характеризують відповідним чином інвестиційні процеси в Україні, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ВАЖЛИВО! В доповідях обов'язковим є використання актуальної статистичної інформації з офіційних джерел та її відповідне аналітичне представлення.

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. До якого виду інвестицій належать вкладення капіталу у прогресивні науково-дослідницькі розробки, створення продуктів та управлінських рішень інноваційного спрямування, впровадження ноу-хау, придбання патентів та ліцензій?

- а.** фінансові;
- б.** реальні;
- в.** валові;
- г.** інтелектуальні;
- д.** а, б, г.

2. Яке з наведених нижче тверджень є правильним:

а. визначним фактором у прийнятті інвестиційних рішень виступає реальна відсоткова ставка, що за умови встановлення її рівня нижче за рівень очікуваної норми прибутку характеризує інвестиційні вкладення як прибуткові;

б. крива сукупного попиту на інвестиції візуально відображає стійку прямо пропорційну залежність між рівнями номінальної відсоткової ставки та обсягом здійснених інвестиційних вкладень;

в. визначним фактором у прийнятті інвестиційних рішень виступає реальна відсоткова ставка, що за умови встановлення її рівня нижче за рівень очікуваної норми прибутку характеризує інвестиційні вкладення як прибуткові;

- г.** а та б;
- д.** б та в.

3. У межах національної економіки умовної країни спостерігається ситуація за якої має місце недостатній рівень витрат для забезпечення повного залучення наявних потужностей, до того ж, економіка функціонує в умовах неповної зайнятості. Враховуючи задані умови, яке з означених явищ має місце?

- а.** рецесійний розрив;
- б.** операційний розрив;
- в.** інфляційний розрив;
- г.** експоненційний розрив;
- д.** девальваційний розрив.

4. Яке з перелічених нижче подій відноситься до невідсоткових факторів і призведе до зростання інвестиційної активності у межах національної економіки?

а. прийняття урядом рішення про взяття курсу на реалізацію політики по дерегуляції економіки;

б. підприємницький сектор держави відчуває необхідність у розширенні виробничої бази, закупівлі обладнання та устаткування з метою збільшення обсягів реалізації продукції;

в. рішенням уряду було розширено перелік необхідних облікових та звітних процедур, пов'язаних з коректністю нарахування та сплати податкових зобов'язань підприємницьким сектором;

г. а та б;

д. б та в.

5. Визначте оптимальне інвестиційне рішення для підприємства, якщо з метою здійснення інвестиційних вкладень у виробничу діяльність компанія отримує позику за умови рівня номінальної відсоткової ставки 10 %; разом з тим, має місце зростання рівня цін на рівні 7 %, купівельна спроможність грошей знижується щорічно на 7 %:

а. інвестиція не вигідна, підприємству слід відмовитися від її здійснення;

б. інвестиція вигідна, підприємству слід реалізувати відповідні фінансові вкладення;

в. інвестиція не вигідна, підприємству слід використати позику для вкладання коштів у цінні папери фондового ринку;

г. підприємству слід використати половину отриманої позики на інвестування у виробничу діяльність, а іншу половину у цінні папери фондового ринку;

д. представлених даних недостатньо для прийняття оптимального управлінського рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів, Апріорі, 2020.

3. Базилінська О. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ. 2019. 442 с.

4. Макроекономіка : підручник / М. І. Макаренко, Т. О. Семененко, Ю. М. Петрушенко. Суми : Сумський державний університет, 2021. 307 с.

5. Макроекономічний огляд та прогноз. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

6. Макроекономічні показники. Національний банк України. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

7. Посилкіна О. В., Баєва О. І. Макроекономіка. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти, які навчаються за економічними спеціальностями. Х.: НФаУ, 2018. 227 с.

8. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Чи є бажаним високий темп економічного зростання?
2. Основні ознаки кожного типу економічного зростання.
3. Якими показниками визначається економічне зростання?
4. Основні фактори економічного зростання.
5. Стримуючі фактори та основні протиріччя економічного зростання.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Обсяг валового внутрішнього продукту умовної країни станом на 2023 рік становив 840 млрд дол, річний темп економічного зростання країни складає 109,6%. Розрахуйте який рівень валового внутрішнього продукту умовної країни буде досягнуто протягом подальших 5-ти років, при збереженні визначеної

тенденції до економічного зростання. Протягом якого періоду показник валового внутрішнього продукту умовної країни подвоїться?

Завдання 2

Рівноважний стан національної економічної системи характеризується наступними параметрами, що представлено в таблиці 4.

Таблиця 4

Данні для розрахунку

Рік	Обсяг реального ВВП, млрд дол	Гранична схильність до заощаджень
2020	2150	0,22
2021	2340	
2022	2390	
2023	2440	
2024	2510	

Розрахувати: *рівень питомих витрат капіталу на одиницю продукції; обсяг інвестиційних вкладень, необхідних для підтримки рівноважного стану; гарантований рівень економічного зростання (темп росту).*

Завдання 3

Використовуючи дані, представлені у таблиці 5 розрахуйте наступні показники:

Таблиця 5

Данні для розрахунку

Рік	Чисельність населення, млн ос.	Обсяг реального ВВП, млрд дол	Обсяг подушового реального ВВП, млрд дол/ос.	Тем зростання (базисний)	Тем зростання (ланцюговий)
2020	15	1250			
2021	16	1780			
2022	25	1810			
2023	45	1860			
2024	79	1940			

1. Реальний обсяг валового національного продукту на душу населення протягом вказаного періоду.

2. Визначте оптимальне значення кількості населення базуючись на показниках економічного зростання.

3. Розрахуйте показники економічного зростання, використовуючи базовий та ланцюговий індекси (за базовий рік приймається 2020 рік).

Завдання 4

Одним з важливих напрямків функціонування уряду та державних структур є моніторинг поточної економічної кон'юнктури з метою своєчасного виявлення ознак економічного спаду або безпосередньої ліквідації наслідків кризових явищ в національній економіці. Проте, загальновизнаним фактом серед економістів є негативний характер надмірно високої динаміки економічного зростання держави, що потребує проведення низки стримуючих заходів. Поясніть, визначене протиріччя й негативний вплив понаднормового рівня динаміки економічного зростання.

Проаналізуйте існуючі підходи до провадження державної політики економічного зростання, оберіть найбільш обґрунтований на Вашу думку підхід й аргументуйте власну позицію.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Розглянути процес еволюції теорій економічного зростання, проаналізувати динаміку економічного зростання в Україні та світі (навести приклади успішної реалізації політики економічного зростання, проаналізувати сучасний стан у глобальному розрізі), визначити ключові детермінанти у забезпеченні економічного розвитку національної економіки в сучасних умовах.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідний аналітичний напрямок доповідей, які особливості організації політики економічного зростання в Україні та світі, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Умовна ситуація: дослідницька група вчених-геологів відкрила значні поклади нафти у межах причорноморського регіону України, поклади характеризуються розміщенням поблизу місцевих промислових центрів, а можливості їх видобутку відзначаються відсутністю ускладнених природно-технологічних факторів. До якого фактору економічного зростання можна віднести вказану подію:

- а.** фактори пропозиції;
- б.** фактори попиту;
- в.** фактори розподілу;
- г.** стримуючі фактори економічного зростання;
- д.** негативні фактори економічного зростання.

2. Поширення розповсюдженості фактів недобросовісного ставлення до праці та припинення роботи великих підприємств по причині страйків персоналу та трудових конфліктів зумовлює актуалізацію якого фактору економічного зростання?

- а.** фактори пропозиції;
- б.** фактори попиту;
- в.** фактори розподілу;
- г.** стримуючі фактори економічного зростання;
- д.** негативні фактори економічного зростання.

3. Яка з перерахованих нижче моделей економічного зростання описує динаміку доходу у якості суми споживчих та інвестиційних витрат; економічна система є закритою, чистий експорт складає 0, державні витрати не вирізняються, а ключові фактори зростання представлені процесами нагромадження капіталу?

- а.** неокейнсіанська модель мультиплікатора-акселератора;
- б.** модель макроекономічного зростання Р. Харода – Е. Домера;
- в.** модель економічного зростання Р. Солоу;
- г.** неокласична модель економічного зростання;
- д.** правильна відповідь відсутня.

4. Яка з перерахованих нижче моделей економічного зростання дає змогу дослідити основні фактори виробництва – працю, капітал, технологічні зміни, що впливають на динаміку обсягу виробництва, коли економіка перебуває у рівноважному стані; моделлю відокремлено розглядається кожен з факторів, визначаючи їх вплив на дострокові перспективи зростання національного доходу?

- а. неокейнсіанська модель мультиплікатора-акселератора;
- б. модель макроекономічного зростання Р. Харода – Е. Домера;
- в. модель економічного зростання Р. Солоу;
- г. неокласична модель економічного зростання;
- д. правильна відповідь відсутня.

5. Процес економічного зростання, який забезпечується за рахунок розширення обсягів виробництва, таким чином, залучається більша кількість виробничих ресурсів має назву:

- а. екстенсивне економічне зростання;
- б. систематичне економічне зростання;
- в. інтенсивне економічне зростання;
- г. раціональне економічне зростання;
- д. однофакторне економічне зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів, Апріорі, 2020.

3. Базилінська О. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ. 2019. 442 с.

4. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Макроекономіка : навчальний посібник / Мацелюх Н. П., Максименко І. А., Теліщук М. М. та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 456 с.

5. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

6. Макроекономічний огляд та прогноз. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

7. Макроекономічні показники. Національний банк України. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

8. Статистична інформація. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9

ЦИКЛІЧНІСТЬ ЕКОНОМІКИ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Основні економічні концепції, що характеризують причини та механізм дії економічних циклів.*
2. *Основні напрями прояву економічних криз.*
3. *Фактори класифікації видів економічних циклів, дайте їх характеристику.*
4. *Економічні цикли за тривалістю та причинами їх виникнення.*
5. *Цикли Кондратьєва.*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

На сьогоднішній день існує широке коло теорій, які намагаються моделювати процеси циклічних коливань в економіці, однією з яких є модель мультиплікатора-акселератора, що пояснює циклічні коливання базуючись на зміні рівня інвестицій в національній економіці. Виходячи із представлених у таблиці 6 даних розрахуйте показники валових та чистих інвестицій, визначивши фазу економічного циклу.

Таблиця 6

Данні для розрахунку

Фаза циклу	Рік	Сукупний попит	Основний капітал	Рівень інвестицій в національну економіку		
				Загальний обсяг інвестицій	Валові інвестиції	Чисті інвестиції
	1	210	420	40		
	2	180	360	40		
	3	160	80	40		
	4	160	80	40		
	5	175	350	40		
	6	195	380	40		
	7	220	440	40		
	8	250	500	40		

Завдання 2

Розподіліть перераховані нижче економічні явища відповідно до їх приналежності конкретній фазі економічного циклу (дно, пожвавлення, пік, спад):

1. Мають місце процеси масового оновлення капіталу.
2. Активізація сукупного попиту.
3. Зростання попиту на трудові ресурси.
4. Зниження податкових надходжень.
5. Пожвавлення фондового ринку.
6. Зниження рівня інвестиційних потоків.
7. Прискорене зростання рівня цін.
8. Скорочення рівня облікової ставки.
9. Ріст соціальної напруги, криміногенної ситуації.
10. Спостерігається повна зайнятість в національній економіці.
11. Зростання соціальних виплат по безробіттю.
12. Зростання кількості банкрутств.

Завдання 3

Проаналізуйте актуальні статистичні дані, що характеризують глобальні тренди економічного розвитку, тенденції науково-технічного прогресу,

параметри функціонування ключових показників функціонування прогресивних економік світу й зробіть припущення щодо фази розвитку національної та глобальної економіки у рамках опанованих положень теорії циклічності. Обґрунтуйте власну думку.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Проаналізувати причини, наслідки та статистичні індикатори економічних криз на основі ретроспективного аналізу, описати вплив воєнного стану на активізацію кризових процесів в національній економіці, визначити перспективні напрямки застосування антициклічної політики, дослідити світовий досвід боротьби з кризовими процесами у контексті причин їх виникнення та основних напрямків подолання, встановити наявність або відсутність економічних передумов до виникнення глобальних економічних криз.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідний тематичний напрямок доповіді, які характеризує кризові процеси в економіці України та країн світу з позиції циклічності їх розвитку, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Який з видів економічного циклу характеризується змінами рівня попиту на виробниче обладнання, при цьому коливання попиту напряму залежать від рівня техніко-технологічного розвитку, що, власне, і зумовлює процеси переливу капіталу?

- а.** короткі цикли;
- б.** середні цикли;
- в.** довгі цикли;
- г.** синхронні цикли;
- д.** б та г.

2. Якою з зазначених нижче теорій були здійснені спроби пояснити виникнення середніх циклів за критеріями причинності переходів від стадії піднесення до спаду і навпаки?

- а.** теорія інновацій Й. Шумпетера;
- б.** теорія недоспоживання Е. Прайзера;
- в.** теорія економіки пропозиції А. Лафера;

г. а та б;

д. б та в.

3. Процес злиття фази спаду та фази дна, а також фази пожвавлення з фазою піку в макроекономічній науці отримало назву:

а. загальна тенденція до зростання;

б. цикл ділової активності;

в. деформація економічного циклу;

г. крива виробничих можливостей;

д. правильна відповідь відсутня.

4. Встановіть правильну послідовність виникнення фаз економічного циклу:

а. спад, дно, пік, пожвавлення;

б. дно, спад, пік, пожвавлення;

в. спад, дно, пожвавлення, пік;

г. пік, дно, пожвавлення, спад;

д. рецесія, дно, пік, пожвавлення.

5. Якою з представлених нижче моделей економічних коливань акцентується увага на наявності циклічних тенденцій та природному характері змін рівнів виробництва, водночас, ключовими факторами розглядаються техніко-технологічний прогрес разом із міжчасовим заміщенням у пропозиції трудових ресурсів під впливом нерівномірності обсягів заробітної платні та облікової ставки?

а. неокейнсіанська модель реального економічного циклу;

б. модель Калдора;

в. модель мультиплікатора-акселератора;

г. модель політичного кон'юнктурного циклу;

д. модель Р. Солоу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базилінська О. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ. 2019. 442 с.

2. Макроекономіка. Практикум (для самостійної роботи студентів) : навчальний посібник / О. Ф. Івашина, С. Ю. Івашина, Р. Ю. Олексієнко, І. О. Матвійчук. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 56 с.

3. Макроекономіка: навчальний посібник. А.О. Задоя, Ю.Є. Петруня. Дніпро, Університет імені Альфреда Нобеля, 2022. 256 с.

4. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

5. Посилкіна О. В., Баєва О. І. Макроекономіка. Навчальний посібник для здобувачів вищої освіти, які навчаються за економічними спеціальностями. Х.: НФаУ, 2018. 227 с.

6. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10

ІНФЛЯЦІЯ ТА ЇЇ СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ.

АНТИІНФЛЯЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Методи визначення інфляції.*
2. *Які концепції визначення першопричин інфляції ви знаєте?*
3. *Внутрішні та зовнішні причин інфляції?*
4. *Економічні та соціальні наслідки інфляції.*
5. *Суть антиінфляційної політики держави?*
6. *Інфляційна крива Філіпса та взаємозв'язок між інфляцією та безробіттям.*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Продуктовий кошик складається з наступних продуктів: картопля, морква, капуста, буряк та цибуля. Ціна складових продуктового кошика у першому періоді складала: картоплі – 25 грн/кг, моркви – 15 грн/кг, капуста – 11 грн/кг, буряка – 9 грн/кг, а цибулі – 18 грн/кг. У другому періоді ціна моркви зросла на 15 %, капусти на 45 %, цибулі на 120 %. Ціни інших складових продуктового кошика у другому періоді не змінювалися. Рівень інфляції у першому періоді склав 15%.

Розрахувати: *рівень інфляції у другому періоді, рівень інфляції за два періоди.*

Завдання 2

Урядом умовної країни прогнозується значення показника інфляції на рівні 12 %, фактичний рівень безробіття у межах національної економіки умовної країни становить 10 %, в свою чергу, природний рівень безробіття складає 6 %, параметр шоків пропозиції складає 0,75 %, а показник коефіцієнту чутливості інфляції до циклічного безробіття досягає 0,175.

Визначте фактичний рівень інфляції використовуючи рівняння кривої Філіпса.

Завдання 3

Національна економіка умовної країни характеризується обсягом номінального валового внутрішнього продукту у поточному році на рівні 470 млрд грн, водночас рівень реального валового внутрішнього продукту складає 410 млрд дол. У прогнозованому періоді уряд умовної країни очікує досягти показника номінального валового внутрішнього продукту у обсязі 550 млрд дол., за якого індекс Пааше складатиме 127 %.

Розрахувати: *рівень інфляції у прогнозованому періоді.*

Завдання 4

У праці відомого французького економіста Л. Столерю «Рівновага та економічне зростання» наводиться наступне твердження:

Інфляція – це перш за все віра в інфляцію © Л. Столерю

По якій причині автор наукової праці у сфері макроекономіки використовує абстрактне поняття «віри», яким чином це поняття співвідноситься з конкретною академічною категорією економіки «інфляція». Чи погоджуєтесь Ви з думкою відомого французького економіста і яку роль психологічні фактори відіграють у стимулюванні або стримуванні інфляційних процесів в національній економіці?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Провести аналіз статистичної інформації щодо динаміки основних показників інфляційного розвитку національної економіки України, встановити причини їх зміни; розглянути інфляційні процеси на рівні глобальної економіки, окремих країн світу, ознайомитися з історичними прикладами гіперінфляції; описати ключові засади та ефективність реалізації політики інфляційного таргетування.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідний тематичний напрям, що характеризує сутність, причини та специфіку виникнення інфляційних процесів у межах вітчизняної економіки та економік інших країн світу, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Активізація інфляційного розвитку, що супроводжується закономірним падінням обсягів виробничої діяльності та зростання рівня безробіття населення в макроекономічній науці отримало назву:

- а. стагфляції;
- б. дезінфляції;
- в. дефляції;
- г. девальвації;
- д. дерегуляції.

2. В умовах непропорційного зростання обсягу сукупного попиту, який значно перевищує швидкість росту виробничого потенціалу національної

економіки, активізуються процеси цінового зростання, спрямовані на збалансування показників попиту та пропозиції. Дане явище має назву:

- а.** інфляції витрат;
- б.** незбалансованої інфляції;
- в.** інфляції попиту;
- г.** прихованої інфляції;
- д.** збалансованої інфляції.

3. Оберіть одне з тверджень нижче, що найбільш повно характеризує політику доходів як один з інструментів антиінфляційної політики держави:

а. застосовується з метою ліквідування надмірного обсягу грошей в економіці, у ході якого державою вживаються заходи націлені на укрупнення національної грошової одиниці, збільшення її вартості порівняно з валютами інших країн;

б. застосовується у якості ефективного засобу пристосування до поточних інфляційних умов й передбачає стабілізацію інфляційних очікувань, поетапне обмеження обсягу пропозиції грошей, індексування грошових доходів населення;

в. використовується для швидкого скорочення обсягів грошової пропозиції, що відбувається за рахунок кількісних обмежень у фінансуванні соціальних програм, збільшення відсоткової ставки паралельно зниження рівня оподаткування;

г. застосовується з метою обмеження грошової маси з використанням засобів цінового регулювання, а саме провадженні контрольних-наглядових заходів над цінами і зарплатою, їх замороження або встановлення кількісних меж збільшення;

д. використовується з метою швидкого нарощення обсягу грошової емісії в обігу, передбачає здійснення державою активної грошової емісії, випуску державних облігацій внутрішньої позики, паралельно розширенню соціальних програм.

4. Яке з представлених нижче тверджень НЕ можна віднести до особливостей інфляції в Україні?

а. від'ємні показники сальдо зовнішньої торгівлі та платіжного балансу, що характеризує обмеженість вітчизняного експортного потенціалу та низький рівень загальної інвестиційної привабливості;

б. наявність стійкої пропорційної структури національної економіки за відсутності значних галузевих асиметрій;

в. нераціональність організації процесі первинної емісії національної грошової одиниці;

г. імпортозалежність національної економічної системи, що обумовлює прив'язку окремих витратних параметрів собівартості національного виробника до кон'юнктурних коливань глобальних ринків;

д. значні коливання глобальних ресурсних ринків та ринків товарів та послуг в умовах активних процесів глобалізаційного розвитку.

5. Процес за якого зберігаються сталі ціни та стабільний рівень оплати праці, що супроводжується загальним збільшенням продуктивності праці, паралельно зниженню якості товарів та послуг, росту державних роздрібних цін у межах обраного споживчого кошику в макроекономічній науці отримав назву:

- а. прихованої інфляції;
- б. повзучої інфляції;
- в. дезінфляції;
- г. придушеної інфляції;
- д. незбалансованої інфляції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. – Львів, Априорі, 2020.

3. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Підручник. Книга 1 / За ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів, Априорі, 2020.

4. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

5. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

6. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11

БЕЗРОБІТТЯ ТА ЗАЙНЯТІСТЬ В УКРАЇНІ, ПОЛІТИКА ЗАЙНЯТОСТІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Категорії за якими згідно з МОП поділяється населення.
2. Характеристика основних категорій трудових ресурсів держави.
3. Аналіз причин та наслідків безробіття представниками різних економічних шкіл.
4. Види безробіття та їх сутність.
5. Розрахунок рівня безробіття.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Завдання 1

Розрахуйте показник фактичного безробіття населення за умови, якщо обсяг валового внутрішнього продукту умовної країни складає 687,9 млрд дол, потенційний рівень валового внутрішнього продукту – 747,6 млрд дол, природний рівень безробіття знаходиться на рівні 5 %, значення показника коефіцієнту чутливості динаміки валового внутрішнього продукту до динаміки циклічного безробіття складає 4,5.

Завдання 2

Ринок праці умовної країни у першому аналізованому періоді характеризується наступними показниками: 59 млн осіб є офіційно працевлаштованими, 7 млн осіб офіційно зареєстровані як безробітні. Протягом другого аналізованого періоду відбулися наступні зміни: серед 59 млн

працевлаштованих осіб, 700 тис. осіб втратили роботу, а 900 тис. з числа безробітних були зняті з обліку по причині припинення пошуку роботи.

Розрахувати: *рівень безробіття у першому аналізованому періоді; чисельність зайнятих, безробітних та рівень безробіття у другому аналізованому періоді.*

Завдання 3

Базуючись на опанованих теоретичних положень щодо використання закону А. Оукена розрахуйте рівень втрат валового внутрішнього продукту за умови якщо в національній економіці умовної країни фактичний рівень безробіття складає 14,6 %, фактичний обсяг виробництва досягає значення 785,9 млрд дол, а водночас, природній рівень безробіття складає 6 %, значення показника коефіцієнту чутливості динаміки валового внутрішнього продукту до динаміки циклічного безробіття складає 5,5.

Завдання 4

Дослідницькі роботи вчених-економістів у другій половині XIX століття визначали однією з першочергових причин виникнення безробіття фактор науково-технологічного прогресу, що в умовах інтенсифікації виробничої діяльності та автоматизації праці зумовлював поступове заміщення робочої сили техніко-технологічним устаткуванням, що виконувало аналогічні функції. Які на Вашу думку, види безробіття були найбільш характерні для минулого століття та сучасності? Який вплив активний розвиток інноваційних технологій, зокрема технологій штучного інтелекту у перспективі матиме на ринок праці та рівень безробіття в цілому?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Розглянути поточний стан та історичну динаміку зміни рівнів безробіття та зайнятості населення в Україні з позиції причин, галузевих та регіональних особливостей; дослідити поточний стан безробіття у світі (динаміка, глобальні тенденції, світовий досвід боротьби з безробіттям), проаналізувати сучасні тенденції розвитку ринку праці: нові форми зайнятості, практику корпоративної соціальної відповідальності, вплив технологій штучного інтелекту (цікаві кейси, приклади, статистичні дані).

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідний змістовий напрямок доповіді, який характеризує проблематику безробіття та зайнятості, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Вид зайнятості за якого враховується адекватність системи перерозподілу та залучення різних груп трудових ресурсів та реалізується у цілях вдосконалення статево-вікових параметрів зайнятості, стимулювання трудової активності населення окремих регіонів має назву:

- а.** інституційна зайнятість;
- б.** повна зайнятість;
- в.** ефективна зайнятість;
- г.** пропорційна зайнятість;
- д.** раціональна зайнятість.

2. Явище природного безробіття виникає за наступних умов:

а. існування значних асиметрій у розвитку ринку праці у вигляді невідповідності обсягу попиту та пропозиції трудових ресурсів за критеріями професійної зайнятості, рівнем кваліфікації, просторовою та іншими ознаками;

б. виникає за рахунок осіб, які безвідносно до конкретних умов розвитку національної економіки, соціо-культурних або інших факторів свідомо відмовляються від трудової діяльності;

в. характеризується переміщенням трудового ресурсу, викликаного територіальною зміною місця працевлаштування або проживання, сезонним типом зайнятості, що є характерним для окремих галузей економіки;

г. передбачає існування структурного та фрикційного видів безробіття, при цьому циклічне безробіття відсутнє, а в самій країні спостерігається максимальний рівень зайнятості населення;

д. наявність частки трудового та працездатного населення, що згідно облікової документації підприємств є працевлаштованим, проте де-факто така зайнятість є формальною, а відповідні особи не виконують покладених на них трудових функцій.

3. Яким з відомих вчених-економістів пояснювалось виникнення безробіття демографічними факторами, що спостерігається в умовах перевищення темпів росту кількості населення над кількісними рівнями зростання виробництва:

- а. А. Сміт;
- б. К. Маркс;
- в. А. Пігу;
- г. Дж. Кейнс;
- д. Т. Мальтус.

4. Визначте рівень недовиробництва валового внутрішнього продукту у межах національної економіки, якщо рівень безробіття складає 12,7 %, а рівень природного безробіття визначений на рівні 4 %:

- а. 18,75 %;
- б. 21,75 %;
- в. 10,0 %;
- г. 34,8 %;
- д. 31,75 %.

5. Яке з наступних тверджень НЕ відноситься до соціально-економічних наслідків безробіття?

- а. збільшення сукупного попиту;
- б. збільшення рівня оподаткування населення;
- в. збільшення рівня відставання фактичного обсягу валового національного прибутку порівняно з аналогічним рівнем в умовах повної зайнятості;
- г. зростання соціальної напруги, соціально-політична нестабільність у суспільстві, падіння рівня життя населення;
- д. зміни рівня кваліфікації працівників, що спричиняє перспективне зниження рівня заробітної плати та створює передумови до додаткового скорочення персоналу підприємствами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Гронтовська Г., Косік А. Макроекономіка: практикум. К.: ЦУЛ. 2019. 400 с.

3. Макроекономіка. Практикум (для самостійної роботи студентів) : навчальний посібник / О. Ф. Івашина, С. Ю. Івашина, Р. Ю. Олексієнко, І. О. Матвійчук. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 56 с.

4. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

5. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

6. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.

7. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12

ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Як визначається бюджетне сальдо.
2. Дія механізму фіскальної політики щодо стабілізації національної економіки.
3. Причини та наслідки утворення державного боргу країни.

4. Види бюджетного дефіциту та як вони впливають на формування державного боргу?

5. Основні напрямки реформування податкової системи України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Завдання 1

Показник державного бюджету умовних країн Альфа та Бета представлені у табличному вигляді нижче у таблиці 7.

Таблиця 7

Данні для розрахунку

Показник	Умовна країна Альфа	Умовна країна Бета
Обсяг державного боргу на початок фінансового року, млрд дол	8,3	9,1
Номінальні обсяги державних витрат, без врахування витрат на обслуговування державного боргу, млрд дол	0,75	1,1
Рівень цін на початок року	1	1
Річний темп інфляції, %	15	9
Номінальна відсоткова ставка, %	10	5
Номінальні податкові надходження, млрд дол	1,3	1,7

Розрахувати: номінальні обсяги платежів по обслуговуванню державного боргу для обох країн, визначити рівні бюджетного дефіциту для умовної країни Альфа та Бета, який обсяг реального державного боргу має місце для аналізованих країн, сформулювати відповідні висновки.

Завдання 2

Структурні компоненти державного бюджету умовної країни можна описати наступними показниками: обсяг державних закупівель складає 2,5 млрд дол; функція трансфертів представлена наступним рівнянням: $F = 0.15 Y$; податкова функція описується наступним рівнянням: $T = 0.37 Y$; державний борг досягнув рівня 10,5 млрд дол. Рівень цін в національній економіці складає 1,1, а облікова ставка встановлена на рівні 8 %. Реальний обсяг виробництва обчислюється на рівні 10 млрд дол, потенційний – 14,2 млрд дол.

Розрахувати: сальдо державного бюджету, рівень структурного та циклічного дефіциту державного бюджету, сформулювати висновки щодо актуального стану бюджетної політики умовної держави.

Завдання 3

Національна економіка умовної країни на початок аналізованого періоду характеризувалася наявністю державного боргу на рівні 195 млрд дол; рівень номінальних державних витрат, виключаючи платежі по обслуговуванню державного боргу, на кінець аналізованого періоду склали 25 млрд дол, рівень цін протягом аналізованого періоду зріс на 12 %, номінальна відсоткова ставка складала 15 %, номінальні доходні надходження у бюджет у вигляді податкових відрахувань склали 35 млрд дол.

Розрахувати: обсяг номінальних відсоткових платежів по обслуговуванню державного боргу, рівень дефіциту державного бюджету на кінець року, реальний обсяг державного боргу.

Завдання 4

Сформулюйте перелік корисних порад для урядовців умовної країни щодо пошуку джерел фінансування дефіциту державного бюджету, якщо національна економіка даної країни характеризується істотним прискоренням динаміки інфляційних процесів. Які ключові виклики постають перед урядом країни, виходячи з означених умов? Сформулюйте власну думку щодо позитивного або негативного характеру факту виникнення дефіциту державного бюджету. Відповідь обґрунтуйте.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Дослідити особливості організації бюджетної політики в Україні (аналіз динаміки видаткових та доходних надходжень бюджету), особливості боргова політика України (аналіз кількісних та структурних показників), розглянути іноземний досвід формування та практичної імплементації боргової політики на прикладі розвинутих країн світу.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідне тематичне спрямування доповіді, що характеризує специфіку

формування бюджетної та боргової політики держави, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття, що характеризує обсяг фінансових зобов'язань ряду держави, представлених різними формами кредиту, державними позиками, емісією державних цінних паперів в макроекономічній науці отримало назву:

- а.** профіцит державного бюджету;
- б.** внутрішній державний борг;
- в.** дефіцит державного бюджету;
- г.** зовнішній державний борг;
- д.** сальдо державного бюджету.

2. Який з представлених нижче показників НЕ включається у розрахунок показника державного бюджетного обмеження:

- а.** обсяг трансфертних платежів у поточному періоді;
- б.** споживчі витрати у попередньому періоді;
- в.** чисті фінансові активи держави у попередньому періоді;
- г.** податкові надходження в поточному періоді;
- д.** державні інвестиційні витрати у поточному періоді.

3. З представленого нижче переліку елементів оберіть ті, що належать до основних джерел доходів державного бюджету:

- а.** доходні надходження від операцій з капіталом;
- б.** отримані дивіденди корпоративного сектору;
- в.** прибуткові надходження некорпоративного сектору;
- г.** податкові надходження;
- г.** офіційні трансферти;
- д.** доходні надходження домогосподарств;
- е.** благодійна допомога;
- є.** платежі за використання природних ресурсів;
- ж.** дохід від приватизації;
- з.** обсяг притоку прямих іноземних інвестицій.

4. В економіці умовної країни податковою системою регламентується порядок сплати податку на прибуток підприємств, згідно якого отримання прибутку у розмірі до 1.5 млн грн. од. потребує сплати відповідного податку на рівні 25%, за умови отримання прибутку у межах 1.5-10 млн грн. од - ставка податку складатиме 22%, при 10-250 млн грн. од. прибутку - 18 %, більше 250 млн

гр. од. - 15%. Виходячи з поданих вище даних, встановіть тип відсоткової ставки податку на прибуток в податковій системі умовної країни:

- а. прогресивна;
- б. пропорційна;
- в. рестрикційна;
- г. проактивна;
- д. регресійна.

5. Яке з представлених нижче визначень відповідає поняттю "суб'єкта оподаткування"?

- а. конкретна фізична або юридична особа, що здійснює сплату податку;
- б. кількісний вимір об'єкту оподаткування, що використовується для розрахунку кінцевого обсягу податкового зобов'язання;
- в. прибуток, майно, дохід, заробітня плата, дивіденди та будь-які інші елементи виникнення яких зумовлює паралельне виникнення податкових зобов'язань;
- г. відносна величина, що регламентує розмір податкових зобов'язань у розрахунку на одиницю об'єкта оподаткування;
- д. правильна відповідь відсутня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПІ № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

3. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

4. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.

5. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Структура та складові податкової системи.*
2. *Назвіть основні функції фінансової політики.*
3. *Які види податків Ви знаєте?*
4. *Які економічні закономірності відображає крива Лаффера?*
5. *Визначення сутності фінансової політики та назвіть її основні види.*
6. *Дайте пояснення дії механізму фінансової політики щодо стабілізації національної економіки*

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

Завдання 1

Базуючись на представлених у таблиці 8 даних розрахуйте рівні середньої та граничної податкової ставки, а також визначте тип застосовуваної податкової ставки, відповідь обґрунтуйте.

Таблиця 8

Данні для розрахунку

Рівень доходу, гр. од.	Обсяг сплачених податків, гр. од	Середній рівень податкової ставки, %	Граничний рівень податкової ставки, %
0	0		
1000	300		
1400	350		
1850	370		
2400	456		
2850	513		
3200	480		
3900	390		

Завдання 2

В межах ринкового середовища умовної країни було досягнуто рівноважний стан функціонування національної економіки за якого показник обсягу виробництва склав 5 700 млн гр. од. Урядом умовної країни планується здійснити зміни у податковій політиці шляхом збільшення ставки податку на доходи фізичних осіб з 14 % до 19 %, паралельно збільшенню державних витрат з 750 гр. од. до 1250 гр. од. Альтернативним рішенням уряду умовної країни могло би стати скорочення рівня трансфертних виплат на 85 гр. од. з одночасним збільшенням обсягів державних закупівель на аналогічну суму.

Визначте, яким чином зміниться рівноважний рівень національного доходу в умовах прийняття урядом запланованого або альтернативного рішення. Надайте обґрунтовані висновки.

Завдання 3

Економіка умовної країни характеризується ситуацією за якої має місце залежність поточного доходу виключно від показника споживчих витрат, що описується функцією – $C = C_{\text{авт}} + \text{MPC} (Y - T)$, в свою чергу параметри інвестицій, податків та державних закупівель є автономними. Показник MPC (граничної схильності до споживання) складає 0,75.

Розрахуйте рівень зміни показника споживання за умови прийняття рішення урядом умовної країни щодо провадження стимулюючої фіскальної політики, знизивши рівень податків на 50.

Завдання 4

Розповсюдженою практикою в організації функціонування податкової системи у рамках національної економіки прогресивних країн світу є використання інструменту прогресивних податкових ставок. Визначте переваги застосування даного інструменту у контексті забезпечення стабільних темпів економічного розвитку держави. Як на Вашу думку вплинуло б впровадження прогресивних ставок оподаткування у рамках вітчизняної податкової системи. Відповідь обґрунтуйте.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Дослідити історичний контекст виникнення та розвитку податків як макроекономічної категорії (в Україні та світі), ознайомитися з прикладами впровадження окремими країнами «нестандартних» податків, здійснити короткий огляд структури та особливостей побудови вітчизняної податкової системи у розрізі ключових кількісних індикаторів, провести аналіз іноземного досвіду побудови податкової системи в умовах ринкового типу організації макроекономічної системи.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідне аналітичне спрямування доповіді, що характеризує історичні та сучасні аспекти організації податкової системи держави, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Яка з наведених нижче форм взаємозв'язку податкових надходжень та рівня економічного розвитку характерна розвинутих країнам світу:

а. пряма пропорційність взаємозв'язку рівнів доходних надходжень держави з непрямих податків і її економічного розвитку;

б. обернена пропорційність взаємозв'язку рівнів доходних надходжень держави з місцевих податків та зборів і її економічного розвитку;

в. пряма пропорційність взаємозв'язку рівнів доходних надходжень держави з прямих податків і її економічного розвитку;

г. обернена пропорційність взаємозв'язку рівнів доходних надходжень держави з прямих податків і її економічного розвитку;

д. пряма пропорційність взаємозв'язку рівнів доходних надходжень держави з загальнонаціональних податків і її економічного розвитку.

2. Оберіть принцип сучасної податкової системи, що обґрунтовує необхідність проактивного підходу у моніторингу стану податкової системи з метою своєчасного коригування рівня податкових ставок без втрати загальної стійкості податкового законодавства:

а. оптимальність співвідношення між економічною ефективністю і справедливістю;

б. стабільність національного податкового законодавства;

в. інфляційна нейтральність;

г. гнучкість;

д. ефективність.

3. До потенційних заходів зі скорочення рівня дефіциту державного бюджету можна віднести всі ОКРІМ:

а. перегляд існуючої системи пільг та соціальних субсидій;

б. проведення змін у системі оподаткування, організація переходу від фінансування до кредитування;

в. зменшення рівня акцизних податків, розширення програм соціального страхування та забезпечення;

г. скорочення управлінських витрат;

д. збільшення ролі місцевих бюджетів, фіскальна децентралізація.

4. Оберіть твердження, яке НЕ стосується аналізу мультиплікатора державних витрат та податків:

а. в умовах скорочення податкових надходжень ефект мультиплікатора виявляє себе слабше порівняно з аналогічними процесами кількісного збільшення обсягів державних витрат;

б. рівноважна зміна державних витрат та податкових надходжень зумовлює рівноважну зміну рівня виробництва у межах національної економіки;

в. якщо мультиплікатор державних витрат та податкових надходжень знаходиться на рівні 1, даний мультиплікатор називають мультиплікатором збалансованого бюджету;

г. розрахунок показника мультиплікатора державних витрат можливий лише за умови наявності інформації щодо рівня зміни показника сукупного доходу та зміни державних витрат;

д. державні витрати істотно впливають на величини доходів та споживання порівняно з процесами зміни рівня оподаткування, відповідною різницею

визначається обрання того чи іншого інструментарію бюджетно-податкової політики.

5. Яка з перелічених нижче форм державної фіскальної політики охоплює комплекс заходів на зростання рівня державних витрат, зменшення податкового навантаження; націлена на зростання сукупного попиту, застосовується переважно в умовах рецесійної фази економічного циклу:

- а. недискреційна фіскальна політика;
- б. стимулююча (експансії) фіскальна політика;
- в. стимулююча (обмежуюча) фіскальна політика;
- г. політика вбудованих стабілізаторів;
- д. а та г.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

3. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

4. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.

5. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 14

ГРОШОВИЙ ОБІГ В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Елементи грошової маси*
2. *Від чого залежить величини грошового агрегату $M1$?*
3. *Основні елементи грошової системи.*
4. *Визначення вартості та ліквідності грошей.*
5. *Грошові агрегати в Україні.*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Національна система грошового обігу умовної країни характеризується наступним розміром ключових її структурних елементів: обсяг готівкових коштів, які перебувають у грошовому обігу складає 250 млн гр. од, величина банківських вкладів, які можуть бути використаними вкладниками негайно знаходиться на рівні 400 млрд гр. од., безготівкові кошти та кошти на всіх видах рахунків у банках складають 320 млрд гр. од., цінні папери – 550 млрд гр. од, ощадні сертифікати та інша зобов'язання – 180 млрд гр. од., вклади домогосподарств в іноземних банківських установах – 80 млрд гр. од., обсяг облігацій внутрішньої державної позики – 210 млрд дол. Водночас, утримуваний національним регулятором обсяг обов'язкових резервів комерційних банківських установ складає 190 млрд гр. од.

Розрахувати: значення грошових агрегатів M_0 , M_1 , M_2 , M_3

Завдання 2

Значення пропозиції грошових коштів умовної країни описується рівнянням $M = 270 + 3r$, грошова маса аналізованої країни щорічно здійснює кількість оборотів на рівні 19, величина попиту домогосподарств на грошові кошти, що керується мотивами обережності складає 2,5 % від отримуваного ними обсягу доходів, при цьому, реальний попит на гроші описується рівнянням $MD = 59 - 1,5r$. Визначте рівень відсоткової ставки в умовах встановлення рівноваги у системі грошового обігу умовної країни, відобразіть графічно криву LM, охарактеризуйте яким чином відбудеться зміна розташування кривої LM за умови зростання параметру швидкості обертання грошової маси у 1,7 рази та зростання рівня цін на 16 %.

Завдання 3

Загальний обсяг готівкового обігу умовної країни знаходиться на рівні 450 млрд грн. од., досягнута величина обов'язкових резервів, що утримуються національним регулятором складає 270 млрд грн. од., серед яких надлишковими є 15 %. Обсяг грошових коштів, які зберігаються комерційними банківськими установами у формі депозитів складає 2 100 млрд грн. од.

Визначте величини грошової пропозиції, розрахуйте показник грошового мультиплікатора та обчисліть рівень зростання грошової пропозиції за умов, коли кредитна спроможність банків буде максимальною.

Завдання 4

Однією з особливостей функціонування національного банківського регулятора держави є регулювання та регламентація основних положень обігу готівкових коштів, що окрім здійснення заходів безпосереднього регуляторного впливу на готівковий обіг, включає в себе фізичну емісію національної грошової одиниці. Іноді національні банки держав вдаються до заходів з укрупнення номіналів купюр, або заміни частини номіналів паперових купюр монетами. Проаналізуйте можливі причини такого явища та основні мотиви банківського регулятора до здійснення таких заходів. Наведіть приклади таких явищ, що відбувалися у межах вітчизняної та зарубіжних економік.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Дослідити історичний процес виникнення та розвитку грошей, відповідних причин та передумов; ознайомитися з характерними проявами символізму в оформленні грошових знаків; проаналізувати динаміку змін структури грошового обігу в Україні протягом останніх 5-ти років; розглянути еволюцію зміни вітчизняних грошових знаків; дослідити питання розвитку криптовалют в сучасних макроекономічних системах та доцільність її віднесення до економічної категорії «грошей».

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідну тематику доповідей, які характеризують історичні та сучасні аспекти організації та розвитку грошового обігу, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Якою функцією грошей описується, особливості використання грошової одиниці у якості вимірника та інструменту порівняння реальної цінності товару або послуги:

- а. засіб обігу;
- б. засіб нагромадження;
- в. засіб платежу;
- г. міра вартості;
- д. світові гроші.

2. Який з грошових агрегатів об'єднує у собі обсяг готівкових коштів, що перебувають поза банківського середовища, величину банківських вкладів, які можуть бути використаними вкладниками негайно, безготівкові кошти та кошти на всіх видах рахунків у банках:

- а. M_0 ;
- б. M_1 ;
- в. M_2 ;
- г. M_3 ;
- д. M_4 .

3. Розрахунок показника швидкості обігу грошей, потребує наявності усіх вказаних нижче показників ОКРІМ:

- а. середній рівень цін на товари та послуги;

б. середній показник грошової маси , яка знаходиться в аналізованому періоді;

в. рівень реальної відсоткової ставки;

г. фізичний обсяг товарів та послуг в аналізованому періоді;

д. а та в.

4. Реалізація державних функцій у сфері регулювання грошового обігу в Україні здійснюється у межах:

а. податкової політики;

б. бюджетної політики;

в. антициклічної політики;

г. політики Національного банку України;

д. правильна відповідь відсутня.

5. Урядом умовної країни було прийнято рішення про обмеження емісійної активності й відповідного скорочення обсягу грошової маси. Визначте, яких змін зазнає положення кривої попиту/пропозиції на гроші:

а. відбудеться зсув кривої попиту на гроші ліворуч;

б. крива попиту на гроші зміститься праворуч;

в. крива пропозиції на гроші рухатиметься ліворуч;

г. відбудеться зсув кривої пропозиції на гроші праворуч;

д. криві не змінять свого положення;

е. а та в;

є. б та г.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.

3. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.

4. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*.
<https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.

5. Макроекономічні показники. *Національний банк України*.
<https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

Островерх П.І., Панчишин С.М. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Львів: Апріорі, 2020. 648 с.

6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL:
<http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 15

МОНЕТАРНА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Масштаб цін.*
2. *Ліквідності грошей.*
3. *Цілі та інструменти монетарної політики.*
4. *Механізм дії політики «дешевих» та «дорогих» грошей.*

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Монетарна система умовної країни характеризується наступними показниками: національна грошова одиниця держави протягом року здійснює 12 обертів, при цьому, досягнутий рівень номінального ВВП у поточному році

сягає 6 800 млн гр. одиниць, рівень грошової пропозиції 1 200 млн гр. од..
Додаткові дані, необхідні для здійснення розрахунків подані у таблиці 9.

Таблиця 9

Данні для розрахунку

Рівень відсоткової ставки	Величина грошового попиту, млн гр. од.	
	з боку активів	загальна
25	65	
22	85	
20	100	
17	160	
16	175	
14	205	
10	265	
7	280	
5	300	

Визначити обсяг грошового попиту для угод та загальну величину грошового попиту. Розрахувати рівень рівноважної відсоткової ставки. Яких змін зазнає показник грошового попиту при кожному з рівнів відсоткової ставки, при умові, що номінальна величина ВВП збільшиться на 240 млн грн?

Завдання 2

Національна монетарна система умовної країни характеризується наступними показниками: рівень банківського мультиплікатора складає 4,25, при цьому кредитна спроможність сектору комерційних банківських установ реалізована у повній мірі. Національний банківський регулятор приймає рішення про зниження параметру обов'язкової норми резервування банківських вкладень. Наслідком вказаних дій стало зростання кредитної спроможності сектору комерційних банківських установ на 7,8 млрд гр. од; якщо в описаних умовах збільшена кредитна спроможність комерційних банків буде повністю задіяна, банківською системою буде згенеровано додатковий обсяг грошової пропозиції величиною 78 млрд гр. од.

Розрахуйте початкове та поточне значення показника норми обов'язкового резервування вкладів, початкову та поточну величину грошової маси.

Завдання 3

Національним банком умовної країни здійснюється купівля державних цінних паперів (облігацій) у загальному розмірі 350 млн гр. од. Розрахуйте можливий рівень зміни показника грошової пропозиції, якщо комерційними банками будуть максимально залучені власні кредитні спроможності, водночас, поточна норма резервування за депозитними вкладами становитиме 17 %.

Завдання 4

Національна економіка умовної країни характеризується явищем прискореного зростання показників інфляційної динаміки, що закономірно вимагає від національного банківського регулятора до провадження активних заходів з обмеження росту грошової маси з метою уникнення негативних соціальних та економічних наслідків. Запропонуйте використання конкретних інструментів монетарної політики держави, націлених на стримування інфляційних процесів у межах національної економіки? Якому виду монетарної політики Ви б віддали перевагу? Обґрунтуйте власну позицію.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Провести ретроспективний аналіз зміни підходів у провадженні монетарної політики в Україні; охарактеризувати поточний стан монетарної політики України у розрізі питань зміни облікової ставки, курсової політики, чинних монетарних обмежень регламентованих Національним банком України.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи конкретне змістове спрямування доповіді, що визначає особливості провадження вітчизняної монетарної політики, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Одним з наслідком провадження державою політики «дешевих грошей» є всі ОКРІМ:

- а.** скорочення рівня відсоткової ставки;
- б.** скорочення безробіття;
- в.** зростання обсягу реального валового внутрішнього продукту;

- г. зменшення грошової пропозиції;
- д. зростання інвестицій.

2. Визначити, яке з представлених нижче тверджень НЕ відноситься до опису інструментів монетарної політики держави:

а. здійснення корегування встановленої норми обов'язкових резервів, що в обов'язковому порядку зберігаються комерційними банками у центральному банківському регуляторі;

б. зміна рівня облікової ставки, як відносної величини відсотку під який комерційні банки кредитуються у національному банку;

в. регулювання нормативних умов реалізації операцій щодо експортної та імпортової діяльності стосовно потоків капіталу;

г. зміна рівень податку на прибуток з фінансових операцій за опціонами, ф'ючерсами, кредитно-дефолтними свопами і т.п.;

д. здійснення валютних інтервенцій, провадження операцій на відкритому валютному ринку у частині купівлі-продажу національної або іноземної валюти, емісії цінних паперів, регламентування регуляторних умов тощо.

3. Одним з напрямків реалізації державної регуляторних заходів у сфері монетарної політики згідно засадничих положень положень політики дорогих грошей, державною можуть бути реалізовані наступні заходи:

а. збільшення норми обов'язкових резервів;

б. зниження облікової ставки;

в. купівля центральним банківським регулятором облігацій;

г. а та б;

д. б та в.

4. Застосування економічної категорії "масштаб цін" у рамках вітчизняної економіки можливе відносно терміну:

а. гривня;

б. міра вартості;

в. ціна товару;

г. долар США;

д. а та б.

5. Умови за яких центральним банківським регулятором здійснюються активні дії щодо продажу цінних паперів, збільшення норми обов'язкових резервів паралельно підвищенню облікової ставки, свідчить про взяття урядом курсу на імплементацію засадничих положень політики:

а. монетарної стабілізації;

б. «дорогих грошей»;

- в. інфляційного таргетування;
- г. «дешевих грошей»;
- д. політика стримування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базилінська О.Я. Макроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 448 с.
2. Жарова Л.В., Хлобистова Є.В. Макроекономічне регулювання природоохоронної діяльності. Суми: Університетська книга, 2020. 296 с.
3. Люльов О.В. Макроекономічна стабільність національної економіки. Суми: Університетська книга, 2020. 261 с
4. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 16

КРЕДИТНО-БАНКІВСЬКА ПОЛІТИКА В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Основні складові кредитної системи.
2. Функції, що виконують комерційні банки.
3. Кредитування комерційних банків центральним банком.
4. Депозитний та грошовий мультиплікатор.
5. Розрахунок норми обов'язкового резервування.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Проведіть аналіз процесу розширення кредитної діяльності умовної банківської установи та роль комерційних банків у частині збільшення обсягів грошової пропозиції, використовуючи дані представлені у таблиці 10. Розрахуйте показники надлишкових резервів та обсягу грошових коштів які банк може надати у формі позики.

Таблиця 10

Данні для розрахунку

Назва умовної банківської установи	Обсяг грошових коштів отриманих банком у форму депозитів	Обов'язкові резерви	Надлишкові резерви	Обсяг грошових коштів, яку банк може надати у формі позики
Альфа	240	36		
Бета	65	9,75		
Гамма	170	25,5		
Тета	39	5,85		

Завдання 2

В кредитно-банківській системі умовної країни встановлений рівень норми обов'язкового резервування складає 17 %, в середовищі банківських установ усереднений рівень надлишкових резервів знаходиться на рівні 5 % від загального обсягу вкладень у формі депозиту, загальна кількість грошових коштів у формі резервів складає 95 млрд гр. од., обсяг готівкових коштів характеризується величиною у розмірі 315 млрд гр. од. Виходячи з представлених описових даних, розрахуйте величину вкладів у формі депозиту.

Завдання 3

Поточний сукупний обсяг грошових резервів умовної комерційної банківської установи становить 570 млн гр. од., при цьому обсяг грошових коштів отриманих у формі депозиту складає 1 800 млн гр. од., актуальний показник норми обов'язкового резервування знаходиться на рівні 25 %. Визначте

максимальний обсяг грошового ресурсу, який умовна комерційна банківська установа може використати для надання позик у формі кредиту.

Завдання 4

Багатьма сучасними економістами визнається, що однією з найбільш ефективних та низькоризикових форм інвестування капіталу з метою збереження та збільшення його реальної вартості та протидії інфляційним процесам є придбання предметів мистецтва, що дозволяє отримати більшу вигоду за здійснення аналогічних операцій використовуючи різні форми депозитів, пропонувані комерційними банківськими установами.

Аргументовано поясніть причини такого явища? Чим принципово відрізняється функціонал комерційно банківської установи від функціоналу музею чи приватної колекції творів мистецтва?

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Розглянути особливості банкового кредитування у рамках національної економічної системи з позиції структурних показників динаміки та стану; особливості банківських депозитів в Україні (динаміка та магістральні тренди розвитку), проаналізувати ступінь довіри населення до банківського сектору; дослідити сутність використання системи кореспондентських рахунків між банківськими установами.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи відповідне практичне направлення аналітичної доповіді, яке характеризує особливості функціонування банківської системи у межах національної економіки, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. За критерієм функціональності та характером діяльності, банківські установи поділяють на:

- а.** національні та іноземні;
- б.** акціонерні, приватні, кооперативні, муніципальні, комунальні, державні, змішані, міждержавні (міжнародні);
- в.** депозитні, універсальні, спеціалізовані;

- г. банки короткострокового, середньо- та довгострокового кредитування;
- д. правильна відповідь відсутня.

2. Який з видів банківських операцій характеризується розміщенням та використанням власного капіталу, без мобілізації та формування власних грошових ресурсів?

- а. комісійні операції;
- б. активні операції;
- в. пасивні операції;
- г. депозитні операції;
- д. переказні операції.

3. Який з описових показників функціонування кредитно-банківської системи характеризує максимальний рівень нових депозитних коштів, що акумулюються однією грошовою одиницею надлишкових резервів при визначеному рівні показника обов'язкового резервування?

- а. депозитний мультиплікатор;
- б. мультиплікатор витрат;
- в. інвестиційний акселератор;
- г. рецесійний розрив;
- д. грошовий мультиплікатор.

4. Розрахуйте максимальний з можливих рівнів зростання грошової маси, якщо в комерційному банку було розміщено у загальній сумі депозитів на рівні 15 млн грн, при показнику обов'язкової норми резервування на рівні 7 %:

- а. 930 млн грн;
- б. 214 млн грн;
- в. 13,95 млн грн;
- г. 105 млн грн;
- д. правильна відповідь відсутня.

5. До небанківських фінансово-кредитних установ можна віднести:

- а. ощадні каси;
- б. комерційні банки;
- в. пенсійні фонди та страхові компанії;
- г. ощадно-збережні асоціації;
- д. Національний банк;
- е. брокерські компанії;
- є. інвестиційні компанії;
- ж. фондові біржі;
- з. біржі криптовалюти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>
2. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПП ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.
3. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.
4. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.
5. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.
6. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 17

ВАЛЮТНІ ВІДНОСИНИ ТА ВАЛЮТНИЙ КУРС В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. *Складові національної валютної системи.*

2. Як розрахувати курс національної та іноземної валюти.
3. Чим відрізняються номінальний та реальний валютні курси.
4. Сутність і механізм функціонування валютного ринку.
5. Валютний кошик.
6. Заходи, що може здійснювати уряд з метою впливу на курс національної валюти.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Згідно прийнятої політики у сфері валютного регулювання уряду Бразилії було встановлено фіксований валютний курс бразильського реалу (BRL) у відповідному співвідношенні до долару США (USD) на рівні $1 \text{ USD} = 0,25 \text{ BRL}$. Відповідно до встановленого урядом Бразилії курсу величина пропозиції бразильського реалу складає 250 млн BRL. Величини попиту на бразильський реал подано у таблиці 11.

Таблиця 11

Данні для розрахунку

Показник	Значення								
Офіційний обмінний курс бразильського реалу до долару США, BRL	0,15	0,16	0,17	0,18	0,21	0,25	0,27	0,29	0,31
Величина попиту, млн BRL	350	320	290	270	250	230	200	190	160

Визначити оптимальний підхід до провадження політики валютного регулювання центробанком Бразилії у частині купівлі-продажу валюти за встановленого валютного курсу; відповідно до визначеного Вами рішення спрогнозуйте зміну валютних резервів центробанку Бразилії та відповідні зміни у платіжному балансі країни.

Завдання 2

Результативні показники зовнішньоекономічної діяльності умовної країни характеризуються наступними показниками: обсяг отриманих дивідендних та процентних платежів складає 700 млн дол; рівень сплачених процентних

платежів зовнішнім інвесторам склав 600 млн дол; відтік капіталу досягнув величини 250 млн дол; експорт товарів та послуг умовної країни складає 1 200 млн дол, імпорт – 1 000 млн дол; кількісний обсяг придбаної населенням іноземної валюти склав 80 млн дол; обсяг притоку капіталу становив 240 млн дол.

Проаналізувавши подані вище дані, зробіть обґрунтовані висновки щодо стану платіжного балансу умовної країни.

Завдання 3

Центральний банківський регулятор умовної країни чинить спроби до стабілізації курсового співвідношення власної валюти до долару США, в умовах коли кількісні рівні цінового зростання у доларах складають 9 %.

Проаналізувавши вказані умови визначте: необхідний рівень інфляції у національній економіці умовної країни для досягнення цілі зі стабілізації національної валюти; за якого темпу зростання грошової маси в обігу умовної країни буде досягнута відповідна ціль, якщо виконання співвідношень кількісної теорії характерне як для умовної країни, так і для США, при цьому поведінкові коефіцієнти є сталими, а щорічний рівень економічного зростання умовної країни складає 5,5 %.

Завдання 4

Загальновідомим фактом є наявність прямого взаємозв'язку прийнятих державно управлінських підходів у сфері валютного регулювання та специфікою провадження зовнішньоекономічної політики держави. Враховуючи даний факт, спрогнозуйте потенційні наслідки умовної ситуації за якої має місце активізація цінової динаміки в економіці, зростання валютних резервів, при цьому, урядом держави взято курс на провадження політики протекціонізму. Охарактеризуйте наявні причинно-наслідкові зв'язки між означеними процесами.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Дослідити основні етапи розвитку міжнародної валютної системи; розглянути питання валютних інтервенцій та їх вплив на валютні відносини; проаналізувати особливості функціонування міжбанківського ринку; проаналізувати структуру та стан платіжного балансу України, виокремити

ключові тенденції та визначити перспективи їх зміни; охарактеризувати основні види міжнародних колективних валют.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, за обраним тематичним спрямуванням доповіді, що характеризує специфіку реалізації валютних відносин в національній економіці держави, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Визначте тип валюти за ступенем конвертованості, якщо для реалізації обмінних операцій з нею існує ряд регуляторних обмежень у розрізі окремих категорій господарських утворень або стосовно конкретних видів операцій:

- а.** повна конвертованість валюти;
- б.** часткова конвертованість валюти;
- в.** конвертованість валюти;
- г.** неконвертованість валюти;
- д.** повна неконвертованість валюти.

2. Досягнення національною грошовою одиницею держави стану повної конвертованості потребує здійснення певного переліку заходів, що охоплює визначені нижче ОКРІМ:

а. посилення ступеня розвитку спеціалізованих економічних зв'язків у глобальному економічному середовищі;

б. забезпечення релевантності поточного рівня купівельної спроможності національної валюти відповідному рівню розвитку суспільного виробництва;

в. забезпечення високого рівня розвитку інфраструктурного середовища реалізації ефективного провадження господарської діяльності на базі соціально-орієнтованого вектору суспільного розвитку;

г. розширення переліку адміністративних процедур облікування та звітування суб'єктів господарювання щодо результатів свого функціонування;

д. формування розгалуженої банківської системи, забезпечення її самостійності й стабільного розвитку фінансового ринку.

3. До суб'єктів валютного ринку можна віднести наступні суб'єкти, ОКРІМ:

- а.** фізичні особи;
- б.** юридичні особи;
- в.** брокерські компанії та валютні біржі;
- г.** продавці та покупці валюти;

д. некомерційний сектор.

4. Згідно положень якої з прийнятих міжнародних валютних систем було регламентовано провадження золотодевізного стандарту виключно для центральних банків, а єдиною валютою, яка обмінювалася на золото став долар США:

- а. Генуезська валютна система;
- б. система золотого паритету;
- в. золотовалютний стандарт;
- г. Бреттон-Вудська валютна система;
- д. Ямайська валютна система.

5. Яке з представлених вище тверджень найбільш повно описує поняття «національної валютної системи»?

а. форма організації державно-правових відносин у сфері валютного обігу, якою регламентується конкретний порядок реалізації операцій з валютою й відповідні нормативні положення роботи з національною іноземною валютою;

б. форма організації державно-правових відносин у сфері валютного обігу, якою регламентується конкретний порядок реалізації операцій з валютою й відповідні нормативні положення роботи з іноземною валютою;

в. підсистема валютних відносин, економіко-правовою основою виникнення якої є здійснення операцій з купівлі-продажу валютних цінностей, платіжних документів в іноземній валюті, а також відповідний інституційний механізм на базі яких будується функціонування валютного ринку;

г. підсистема валютних відносин, економіко-правовою основою виникнення якої є здійснення операцій з купівлі-продажу валютних цінностей, платіжних документів в іноземній валюті;

д. комплекс економічних відносин, виникнення яких напряму пов'язане з взаємним обміном результатами діяльності підприємницьких суб'єктів та національних економік в цілому, що потребує використання валютних цінностей різних країн світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Macroeconomics: [Electronic Resource]: Teaching manual for the students Specialty 051 "Economics" / S.O. Tulchynska, A. Yu. Pohrebniak, K. Yu. Redko ; Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute - Electronic text data (1 file: 107 KB). – Kyiv: Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, 2019. – 50 p. (протокол КПП № 2 від 30.09.2019) <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/30855>

2. Гронтовська Г., Косік А. Макроекономіка: практикум. К.: ЦУЛ. 2019. 400 с.
3. Макроекономіка. Практикум (для самостійної роботи студентів) : навчальний посібник / О. Ф. Івашина, С. Ю. Івашина, Р. Ю. Олексієнко, І. О. Матвійчук. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 56 с.
4. Макроекономіка: Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спец. за спеціальностями 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад. С. О. Тульчинська, Н. М. Покровська. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,5 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 154 с.
5. Макроекономічний огляд та прогноз. *Міністерство фінансів України*. <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>.
6. Макроекономічні показники. Документи воєнного стану. *НАБУ*. <https://nabu.ua/ua/makroekonomichni-pokazniki.html>.
7. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.
8. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 18

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

План:

1. Питання для обговорення.
2. Практичні завдання та ситуаційні задачі.
3. Завдання для самостійного опрацювання.
4. Завдання до тестового контролю.
5. Література.

ПИТАННЯ ДО ОБГОВОРЕННЯ

1. Визначте ключові причини виникнення глобальних проблем.
2. Які проблеми називають глобальними і у чому полягає їх сутність?
3. Проаналізуйте ключові причини загострення глобальних проблем.

4. Сформулюйте найважливіші напрямки подолання глобальних проблем.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ТА СИТУАЦІЙНІ ЗАДАЧІ

Завдання 1

Однією з актуальних проблем глобального економічного розвитку є активізація міграційних процесів, що зумовлено глобальними кліматичними змінами, природними катастрофами, геополітичною нестабільністю та іншими факторами, що формують мотиваційне підґрунтя до фізичного переміщення населення у більш сприятливі регіони або країни світу. Проблематика глобальних міграційних процесів набуває особливого значення в контексті формування стратегій розвитку національної економіки, особливостей побудови міжнародних економічних відносин, зміни підходів у провадженні соціальної політики тощо.

Використовуючи дані Світового банку (<https://data.worldbank.org/>) знайдіть інформацію щодо зміни чисельності міжнародних мігрантів протягом 2003-2023 рр., їх структурний розподіл за регіонами світу. Розрахуйте показники приросту кількості міжнародних мігрантів у вказаному часовому проміжку, відповідні кількісні показники регіональної структури. Проаналізуйте отримані результати розрахунків, зробіть обґрунтовані висновки.

Завдання 2

В умовах активного розвитку інфраструктури глобального фінансового ринку та відповідної інфраструктури до ефективного переливу капіталу в глобалізованому економічному середовищі для підприємницького сектору відкриваються додаткові можливості до залучення фінансового ресурсу та використання відповідних кредитних механізмів. Проте, боргові відносини мають місце й у розрізі економічних взаємозв'язків між різними країнами світу. Враховуючи існування глобальної проблеми диспропорційності та асиметричності рівня розвитку країн, їх доходних показників та періодичності виникнення кризових явищ глобальної економіки, на сьогоднішній день актуалізується проблема зовнішньої заборгованості країн, що відповідним чином є фактором забезпечення їх загальноекономічного потенціалу та перспектив довгострокового розвитку.

Світовим банком було сформульовану спеціальну класифікаційну систему за якої країни можна диференціювати відповідно до показників рівня їх зовнішньої заборгованості, згадана класифікація представлена у таблиці 12.

Таблиця 12

Данні для розрахунку

Рівень доходу	$NPV/XGS > 220\%$ <i>або</i> $NPV/GNI > 80\%$	$132\% < NPV/XGS < 220\%$ <i>або</i> $48\% < NPV/GNI < 80\%$	$NPV/XGS < 132\%$ <i>або</i> $NPV/GNI < 48\%$
Держави з низьким рівнем подушового ВНД (< 765 дол)	Держави з великим боргом та низьким доходом	Держави з помірним боргом та низьким доходом	Держави з невеликим боргом та низьким доходом
Держави з середнім рівнем подушового ВНД (765 – 9386 дол)	Держави із великим боргом та середнім доходом	Держави із помірним боргом та середнім доходом	Держави із невеликим боргом та середнім доходом

У якості умовних позначень використано NPV – розраховує чисту дисконтовану вартість зовнішнього боргу, GNI – величина подушового ВНД, XGS – кількісний показник експорту.

Використовуючи дані Світового банку (<https://data.worldbank.org/>) та представлені вище класифікаційні критерії надайте приклади держав у межах кожної з груп за рівнем заборгованості (по 4 приклади для кожної групи). Обґрунтуйте віднесення конкретної країни до тієї чи іншої групи відповідними статистичними даними. Визначте до якої групи країни можна віднести національну економічну систему України.

Завдання 3

Протягом останніх десятиліть глобальна економічна система активно рухається напрямку лібералізації зовнішньоторговельних зв'язків між країнами, що дозволяє більш ефективно використовувати переваги міжнародного поділу праці, кооперації між країнами та забезпечення синергічного ефекту економічного зростання. Проте, в умовах активізації глобальних кризових процесів, актуалізується глобальна проблема зовнішньоторговельних конфліктів, що деструктивним чином впливає на основні індикатори ефективності функціонування економіки країн гальмуючи їх перспективний розвиток.

Розгляньте умовну ситуацію, за якої існують дві країни – Альфа і Бета, уряди яких провадять активну політику розвитку галузі мікроелектроніки. Урядом

країни Альфа було запроваджено мито у розмірі 30 % на готову продукцію мікроелектроніки, при цьому тарифні обмеження для комплектуючих мікроелектроніки не застосовуються. В свою чергу, уряд країни Бета запровадила мито на рівні 15 % на комплектуючі, які використовуються при виробництві виробів мікроелектроніки, водночас, тарифні обмеження для готової продукції мікроелектроніки не застосовуються.

Проаналізуйте рівень поточного митного захисту для готової продукції мікроелектроніки для країн Альфа і Бета на основі показника ефективної ставки тарифу, враховуючи, що усереднена вартість одного мікроелектронного виробу на глобальному ринку складає 300 дол., а відповідна ціна комплектуючих 75 дол. Визначте країну що здійснює активну підтримку сфери виробництва мікроелектричних виробів, а яка захищає національного виробника мікроелектронних комплектуючих. Запропонуйте можливі напрямки розробки міждержавних коопераційних взаємозв'язків між країнами Альфа і Бета для прискорення означених процесів розвитку.

Завдання 4

Магістральним трендом розвитку глобальних економічних відносин сучасності є активні глобалізаційні процеси, що виявляють себе у поглибленні міжнародних економічних, науково-технічних, коопераційних, соціо-культурних та інших взаємозв'язків між країнами, сприяючи налагодженню більш ефективних систем обміну інформацією, досвідом, переливу капіталу тощо, що в свою чергу дозволяє прискорити внутрішні процеси економічного розвитку кожної з країн залученої до даного процесу.

Проаналізуйте позитивні та негативні наслідки активних глобалізаційних процесів, аргументуючи власну думку актуальною статистичною інформацією. Чи існують економічні суперечності та глобальні проблеми викликані процесами глобалізації економічних зв'язків? Яке місце України в сучасному глобальному економічному просторі

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Надати розлогу характеристику основних актуальних проблем розвитку національних економік у глобальному розрізі (за окремими напрямками), виокремити та охарактеризувати ключові суперечності сучасного розвитку

глобального економічного середовища та перспективні напрямки їх вирішення у поточних умовах.

Здобувачі вищої освіти самостійно розподіляються на групи, обираючи конкретний напрямок аналізу глобальних проблем економічного розвитку, результатом якого має бути коротка аналітична доповідь (6-8 хвилин) та презентація (7-10 слайдів).

ЗАВДАННЯ ДО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Глобальні проблеми розвитку макроекономічних систем охоплюють наступні аспекти функціонування світової економіки сучасності:

а. вичерпність наявних джерел ресурсів природного походження, сповільнені темпи розвитку відновлювальних джерел ресурсного забезпечення;

б. зростання промислових викидів парникових газів, що спричиняє прискорення глобальних кліматичних змін;

в. проблема поглиблення диференціації доходів населення та рівня суспільного багатства окремих країн світу;

г. проблема глобальних демографічних асиметрій та неможливості забезпечення гармонізованого глобального розвитку людського капіталу;

д. усі відповіді правильні.

2. До причин виникнення екологічної кризи можна віднести усі з перелічених нижче ОКРІМ:

а. антропоцентрична спрямованість функціонування та забезпечення перманентного розвитку соціально-економічних систем;

б. ірраціональність у використанні ресурсів природного походження, часова обмеженість ресурсного планування розвитку економічних систем;

в. активізація процесів урбанізованого розвитку економічних систем, неконтрольоване розширення мегаполісів;

г. прискорене зростання вітрової генерації електричної енергії, збільшення інвестиційних вкладень у розвиток альтернативної енергетики;

д. нехтування підприємницьким сектором впливу екстернальних ефектів екологічного характеру, що виникають внаслідок функціонування масштабного промислового виробництва.

3. Процес розширення відтворювального потенціалу ресурсних джерел природного походження паралельно вдосконаленню поточних технологій та техніки, пов'язаних з організацією промислового виробництва з метою

скорочення негативних екологічних ефектів стосується наступного перспективного напрямку вирішення глобальної екологічної кризи:

- а.** циркулярна економіка;
- б.** індустріалізація;
- в.** конверсія;
- г.** деіндустріалізація;
- д.** правильна відповідь відсутня.

4. Глобальне поширення явища штучного зниження рівня цінкових параметрів товарів та послуг, які реалізуються на зовнішніх ринків з метою прискорення входу та стримування конкурентних гравців в макроекономіці отримало назву:

- а.** тарифне регулювання;
- б.** нетарифне регулювання;
- в.** демпінг;
- г.** зовнішньоторговельна війна;
- д.** протекціонізм.

5. До перспективного напрямку вирішення паливно-енергетичної кризи варто віднести наступне:

а. скорочення обсягів вирубки лісів, провадження політики ефективного лісокористування, накладання відповідних державних мораторіїв на здійснення відповідних видів діяльності та пов'язаних з цим форм підприємницької активності;

б. сприяння структурній трансформації енергетичного сектору у бік використання інноваційних способів генерування енергії з використанням природних ресурсів, які характеризуються невичерпністю;

в. культивування екологічної свідомості населення, заснованої на основоположних принципах теорії сталого розвитку, регламентація відповідних положень у розрізі ключових елементів інституційно-правового середовища держави;

г. запровадження обов'язкової екологічної стандартизації підприємницької діяльності у розрізі дотримання відповідними суб'єктами ключових вимог щодо обсягів шкідливих викидів, використання токсичних речовин у виробництві та інших потенційно загрозливих для природного середовища аспектів;

- д.** усі відповіді правильні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Островерх П.І., Панчишин С.М. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка. Львів: Апріорі, 2020. 648 с.
2. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Макроекономіка. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 672 с.
3. Світовий банк. URL: <https://data.worldbank.org/>
4. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*. URL.: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Макроекономічні показники. *Національний банк України*. <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macro-indicators>.
6. Організація економічного співробітництва та розвитку. URL: <https://data.oecd.org/>.
7. Організація Об'єднаних Націй. <https://data.un.org/>.